

Καλοκαίρι '78

Κρυδαίτης

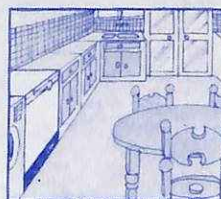
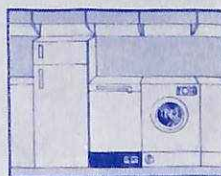
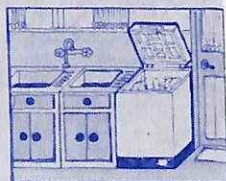
Φυσιολατρικό Περιοδικό

DEEP FREEZER

Κάνει όλα
όσα δεν κάνει
τό ψυγείο σας.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Α.Β.Ε.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ - ΓΡΑΦΕΙΑ - ΕΚΘΕΣΙΣ : Λ. ΑΘΗΝΩΝ & ΘΗΒΩΝ 25
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ - ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 22 - ΤΗΛ. 57 44 411 - 15

Κρυδαίτης

Φυσιολατρικό Περιοδικό

ΤΟΤ ΟΜΩΝΤΜΟΤ ΣΤΝΔΕΣΜΟΤ ΦΤΣΙΟΛΑΤΡΩΝ ΟΡΕΙΒΑΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΕΛΟΤΣ ΤΗΣ Ο.Ε.Σ.Ε. — ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ ΤΠΟ ΤΟΤ Ε.Ο.Τ.

Γραφεία: Κονντουριώτου 145 — Τηλ. 41.74.094

ΕΤΟΣ 34ον • ΙΟΥΛΙΟΣ—ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1978 • ΑΡΙΘ. ΤΕΥΧΟΥΣ 162

Έπί τής βλης: ΣΩΤΗΡΗΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ * Τπεύθυνος: Δ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΤΑΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
● ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ: «Έπί 'Ασπαλάθων»	2
● ΑΝΑΣΤ. ΒΑΡΒΑΡΗΓΟΥ: Οί Θησαυροί της Βεργίνας	3
● Κ. ΟΥΡΑΝΗ: Τὰ Τέμνη	4-6
● ΤΑΣΟΥ ΖΑΠΠΑ: Roger Milliech, ένας θερμός φιλέλληνας όρει- βάτης	7-8
● ΛΕΝΑΣ ΜΠΑΣΔΑΝΗ: Φύση και Λαϊκή Τέχνη	9-10
● ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ: Πάργα - Λευκάδα - Ζάλογγο	12-14
● Ι. Β. ΒΙΓΛΑ: Μονεμβασία	15-16
● ΜΑΙΡΗΣ ΚΙΡΚΕΤΣΟΥ: Βίκος - Πάπιγκον	16-19
● ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΧΙΝΗ: Ή Φαρμακός	20
● ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΚΟΡΟΔΗ: Γλυκοχαράγη (ποίημα)	20
● ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: Ή γιορτή της 25ης Μαρτίου ...	21
● Σχόλια — Γνώμες	22-23
● ΒΑΣ. ΛΑΧΟΥΒΑΡΗ: Πάρνηθα - Μονή Κλειστών (εὐθυμογρά- φημα)	24
● Πρόγραμμα έκδρομῶν 'Ιουλίου — Σεπτεμβρίου	24

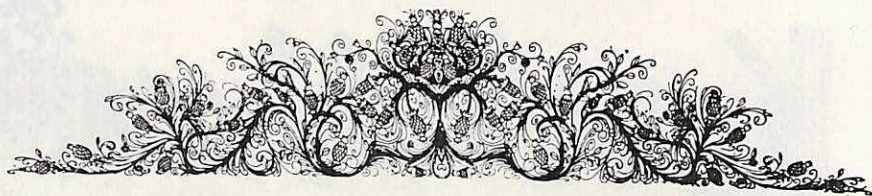
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΜΙΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓΣ ...

ΔΩΡΕΑ Τηλ. Βερεσίου

ΗΜΕΡΟΜ. 3.7.88

ΑΡΙΘ. 40154

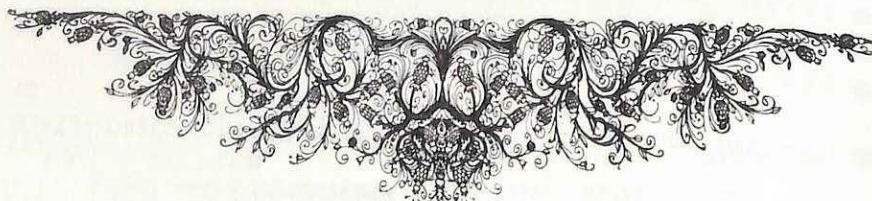

„ΕΠΙ ΑΣΠΑΛΑΘΩΝ„

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Εΐταν ώραϊο τὸ Σούνιο τῇ μέρᾳ ἐκείνῃ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πάλι
 με τὴν ἀνοιξή
 Λιγοστὰ πράσινα φύλλα γύρω στὶς σκουριασμένες πέτρες
 τὸ κόκκινο χῶμα καὶ ἀσπάλαθοι
 δείχνοντας ἔτοιμα τὰ μεγάλα τους βελόνια καὶ τοὺς κίτρινους ἀνθοὺς
 Ἀπόμακρά οἱ ἀρχαῖες κολόνες, χορδὲς μιᾶς ἄρπας ἀντηχοῦν
 ἀκόμῃ...
 Γαλήνῃ.
 — Τί μπορεῖ νὰ μοῦ θύμισε τὸν Ἀρδιαῖο ἐκείνον
 Μιά λέξη στὸν Πλάτωνα θαρρῶ, χαμένη στοῦ μυαλοῦ τ' αὐλάκια,
 τὸ ὄνομα τοῦ κίτρινου θάμνου
 δὲν ἄλλαξε ἀπὸ ἐκείνους τοὺς καιροὺς.
 Τὸ βράδυ βρῆκα τὴν περικοπή:
 «Τὸν ἔδεσαν χειροπόδαρά» μᾶς λέει
 «τὸν ἔρριξαν χάμω καὶ τὸν ἐγδαρὰν
 τὸν ἔσυραν παράμερα, τὸν καταξέσχισαν
 πᾶνω στοὺς ἀγκαθεροὺς ἀσπάλαθους
 καὶ πῆγαν καὶ τὸν πέταξαν στὸν Τάρταρο, κουρέλι».
 Ἔτσι στὸν κάτω κόσμῳ πλέρωννε τὰ κρίματά του
 ὁ Παμφύλιος Ἀρδιαῖος, ὁ πανάθλιος Τύραννος.

31 τοῦ Μάρτη 1971

Οἱ Θησαυροὶ τῆς Βεργίνας

ΑΝΑΣΤ. Π. ΒΑΡΒΑΡΗΓΟΤ

Φιλολόγου - Ἀρχαιολόγου

Μιά ἀπὸ τὶς πρὸ συγκλονιστικὲς ἀρχαιολογικὲς ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων ἐτῶν, ποὺ φωτίζει καθαρότερα τὴν ἱστορία ἐνὸς λαοῦ ἦταν ἡ ἀνασκαφὴ ἔρευνα τοῦ Καθηγητοῦ κ. Μανόλη Ἀνδρόνικου στὴν περιοχὴ τῆς Βεργίνας.

Περίπου μιὰ ὥρα μὲ τ' αὐτοκίνητο ἀπέχει ἡ Βεργίνα ἀπ' τὴν Θεσσαλονίκην. Εἶναι ἕνα μικρὸ χωριό, ποὺ ἡ μοῖρα τοῦ ἐπεφύλαξε τοὺς τελευταίους μῆνες νὰ γίνῃ θέμα παγκοσμίου συζητήσεως, γιατί στὸ κῶμα του ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη ἀπεκάλυψε τὸν τάφο τοῦ Βασιλιᾶ τῆς Μακεδονίας Φιλίππου τοῦ Β΄.

Ἀπὸ τὸν περασμένον αἰῶνα ἡ Γαλλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, μὲ τὶς ἀνασκαφὰς ποὺ ἔκανε στὴν περιοχὴ τοῦ χωριοῦ Βεργίνα, εἶχε κάνει τὴν πρώτη ἐπεσημάνση γιὰ πιθανότητα εὐρημάτων στὴν μεγάλη Τούρμα τῆς Βεργίνας.

Ἐκεῖ λοιπὸν τὸν τελευταῖο καιρὸ κορυφώθηκε ἡ ἀνασκαφικὴ προσπάθεια τοῦ Καθ. κ. Ἀνδρόνικου, ὁ ὁποῖος σιμῶντα ἐλόκληρα χρόνια μελετοῦσε σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμὴ τὴν περιοχὴ τῆς Βεργίνας, μέχρις ὅτου ἡ ἀρχαιολογικὴ του σκαπάνη κτυπήσει στὴ θολωτὴ σκεπὴ ἐνὸς μακρόστενου κτίσματος, ἀπ' τὸν ὁποῖον ἀποκαλύφθηκε ἀργότερα ἡ μεγαλόπρεπη εἴσοδος τοῦ τάφου τοῦ Βασιλιᾶ Φιλίππου. Ἡ πρόσοψη τοῦ τάφου, ποὺ ἦταν στολισμένη μὲ τοιχογραφία, ἔχει μῆκος 5½ μέτρα καὶ τὸ ὕψος τῆς φθάνει τὸ 1,20. Τὸ θέμα τῆς μεγάλης τοιχογραφίας παριστάνει κυνῆγι λιονταριοῦ. Οἱ κυνηγοὶ εἰκονίζονται ἔφιπποι. Πιθανὸν πρόκειται περὶ κυνηγιοῦ βασιλικῆς οἰκογενείας.

Μέσα στὸ κῶμα τοῦ τάφου βρέθηκαν χάλκινα ἀντικείμενα, ἀσημένια ἀγγεῖα καὶ μιὰ μαρμάρινη πλάκα, ποὺ ἐκ πρώτης ὥψεως ἔδειχνε πὼς κάτι εἶχε σκεπασεῖ. Αὐτὴ ὅμως ἡ μαρμάρινη πλάκα

τοῦ τάφου τῆς Βεργίνας ἔκρυβε τὴν πρὸ μεγάλη ἔκπληξη: μιὰ ὀλόχρυση λάρνακα, ποὺ ζυγίζε γύρω στὰ 11 κιλά χρυσάφι.

Ἡ ἐξωτερικὴ διακόσμηση τῆς χρυσοῦς λάρνακας εἶναι ἐξαιρετὴ. Τὸ σκέπασμά της φέρει ἔκτυπη διακόσμηση μὲ τὸ σχῆμα τοῦ ἡλίου, ποὺ ἦταν ἐμβλημα τῶν βασιλέων τῆς Μακεδονίας. Τὸ πρὸ ἐντυπωσιακὸ ὅμως ἀπ' ὅλα ἦταν ὅτι μέσα σ' αὐτὴ τὴν λάρνακα, βρέθηκαν τὰ ὀστέα τοῦ Φιλίππου. Πάνω δὲ ἀπὸ τὰ κρανιακὰ ὀστέα ποὺ εἶχαν χρῶμα βαθυγάλαζο ὑπῆρχε ἕνα χρυσοῦ στεφάνι, ἀπὸ φύλλα καὶ καρποὺς βαλάνιδις.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐκπληκτικὴ αὐτὴ ἀνακάλυψη ὁ Καθηγητὴς κ. Ἀνδρόνικος μὲ τὸ ἐπιστημονικὸ του ἐπιτελεῖο προχωρεῖ καὶ στὸν προθάλαμο καὶ ἀνακαλύπτει τρία κομμάτια ἀπὸ μιὰ ὀλόχρυση φαρέτρα, ἕνα φύλλο χρυσοῦ διακοσμημένο καὶ δευτέρη χρυσὴ λάρνακα. Μέσα δὲ σ' αὐτὴ βρέθηκε ἕνα κομμάτι ἀπὸ μπλε ὑφαντὸ μὲ χρυσοποικίλια σχέδια. Ἡ δευτέρη αὐτὴ χρυσὴ λάρνακα, ἴσως ἀνῆκε σὲ γυναῖκα, γιατί κοντὰ της βρέθηκε ἕνα γυναικεῖο διάδημα.

Τὸ ὄνειρο ὅμως τοῦ κ. Ἀνδρόνικου ἄρχισε νὰ γίνῃ πραγματικότης, ὅταν τελευταῖα ἀνεκάλυψε πέντε κεφαλῶν ἀπὸ ἐλεφαντινῶντο. Ἦσαν πέντε προσωπογραφίαι τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατέρα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡ τελευταία αὐτὴ ἀνακάλυψη ἀπ' τὸν τάφο τῆς Βεργίνας συνετέλεσε στὴ χρονολόγησι πλεόν τοῦ τάφου καὶ στὴ βεβαίωσι, ὅτι μέσα σ' αὐτὸν εἶχε θαφτεῖ ὁ Μακεδὼνας Βασιλιάς.

Οἱ ἀνεκτίμητοι αὗτοι ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ, ποὺ τόσες ἑκατοντάδες χρόνια ἔκρυβε μέσα στὰ σπλάχνα τῆς γῆς τῆς Βεργίνας, δικαιολογημένως ἐδημοσύργησαν Παγκόσμιον ἐνδιαφέρον.

ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ

τὰ τέμνη

Κ. ΟΥΡΑΝΗ

Τίποτα δὲν ἔχει ἐξυμνηθεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κι οἱ Λατίνοι τὴ θεωροῦσαν σὰν ἕνα μέρος παραδεισιακό, κάτι σὰ μὴν Ἐδὲμ προχριστιανικὴ ὅπου ἡ φύση ἔχει συγκεντρώσει ὅλα τῆς τὰ θέλητρα. Τὴν ὀνειρεύονταν σὰ μιὰ διαμονὴ ἀντάξια τῶν θεῶν καὶ τοὺς φαντάζονταν νὰ κατεβαίνουν, μὲ τὴν Ἰριδα πρωτοπόρο, ἀπ' τὴς ἀπότομες πλαγιὲς τοῦ Ὀλύμπου γιὰ ν' ἀναπαυθοῦν στὴ δροσιά τους. Οἱ Λατίνοι ὀνόμαζαν τὰ Τέμνη FRIGIDA TEMPE, κι ὁ Ὁράτιος, μ' ὅλο πὺν δὲν τὰ ἐπισκέφθηκε ποτέ, τὰ ὑμνεῖ συχνὰ στὴς Ὁδὲς του. Ἦταν ἀστείρευτη πηγὴ τραγουδιῶν καὶ θρύλων. Ἐδῶ ὁ Ἀπόλλων, ἀφοῦ σκότωσε τὸ φίδι Πύθωνα στὸ ἄντρο τῶν Δελφῶν ἦρθε νὰ πλύνει τὸ σῶμα του ἀπὸ τὸ μαῦρο αἷμα τοῦ τέρατος κι ἐδῶ ἐρχόταν κάθε ὀκτῶ χρόνια μιὰ δελφικὴ θεωρία, γιὰ νὰ κόψει τὴν ἱερὴ δάφνη πὺν στεφάνωνε τὰ μέτωπα τῶν νικητῶν στοὺς πυθκοὺς ἀγῶνες...

Σ' αὐτὲς τὴς κλασικὲς ἐξάρσεις ἡ φαντασία μου εἶχε περιτυλιχθεῖ ὅπως ὁ κισσὸς γύρω ἀπὸ τὸν κορμὸ ἑνὸς δέντρου, γιὰ νὰ δημιουργήσει μιὰ εἰκόνα μαγικὴ καὶ μοναδική, πού, ἀφοῦ τὴν ἔβλεπα, κάθε ἄλλη φυσικὴ ὁμορφιά θὰ μοῦ φαινόταν πὰ φτωχὴ. Τί ἐπρόκειταν ὅμως νὰ δῶ στὴν πραγματικότητα; Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ τὸ ἔβαζα μὲ κάποια ἀνησυχία στὸν ἑαυτό μου, ἐνῶ τὸ αὐτοκίνητο, πὺν μὲ πῆγαινε στὰ Τέμνη, ἔσχιζε τὸ λαρισαῖκό κάμπο ἀναζητώντας τὸ δρόμο του μὲσ' ἀπὸ χωράφια καὶ κυματισμοὺς τοῦ ἐδάφους πὺν τὸ ἔκαναν νὰ παραδέρνει σὰ βάρκα σὲ τρικυμία. Μήπως οἱ ποιητὲς εἶχαν ὑπερβάλει τὴν πραγματικότητα, καὶ δὲ θὰ ἔταν προτιμότερο νὰ μὴν τὰ δεῖ κανεῖς, γιὰ νὰ διατηρεῖ πάντα ἕνα ὄνειρο ὁμορφίης;

Δὲ βρῆκα τὰ Τέμνη ὅπως τὰ φανταζόμουν. Ὀνειρευόμουν ἕνα μέρος πρόσχαρο, κι εἰδυλλιακό, γεμάτο τάπητες χλόης, κρυστάλλινα νερά πὺν νὰ κυλᾶν μὲ ἡδονικὴ νωχέλεια, λουλουδισμένα παρτέρια πλημμυρισμένα μὲ ξανθὸ φῶς, φωτεινὰ πετάγματα λευκῶν περιστεριῶν, ἕναν ἀέρα ἀρωματισμένο...

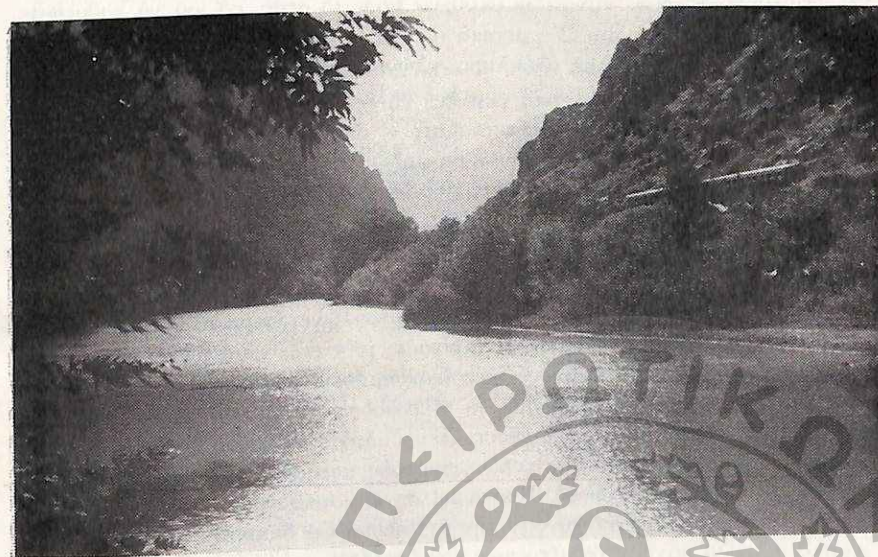
Ἡ πραγματικότητα ἦταν ἀρκετὰ διαφορετικὴ. Δὲν ἦταν λιγότερο ωραία, ἀλλὰ ἡ ὁμορφιά τῆς δὲν εἶχε τίποτα τὸ λαγγωμένο· ἦταν ἐπιβλητικὴ. Μὲ τὴν ἐπίσκεψή μου στὰ Τέμνη ἔχασα ἕνα ὄνειρο· κέρδισα ὅμως μιὰ πραγματικότη-
τα πὺν τὸ ἄγγιζε — κι ἴσως τὸ ξεπερνοῦσε...

Ὡς πὺν νὰ βρεθεῖ κανεῖς στὰ Τέμνη, τίποτα δὲν τὰ προαναγγέλλει.

Ὁ δρόμος, ἀφοῦ περάσει τὴ γυνὴ πεδιάδα τῆς Λάρισας, μπαίνει σὲ μιὰ δευτέρη, πὺν στενὴ, μὲ ἀσήμεντη βλάστηση, πὺν τὴν περιτριγυρίζουν πετρώ-

δεις πλαγιές. Φθάνοντας στὸ μικρὸ χωριὸ τοῦ Μπαμπᾶ, πὺν τ' ὁμορφαίνει ἕνα μικρὸ ἐρειπωμένο τζαμὶ μὲ μεγάλα διακοσμητικὰ κυπαρίσσια, βλέπετε νὰ ὑψώνονται μπροστά σας τ' ἀπότομα καὶ γυμνὰ τειχώματα τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσοας. Τὰ Τέμνη βρίσκονται μέσα σὲ τοῦτα τὰ στενὰ τειχώματα πὺν ἔχουν ἀρκετὰ χιλιόμετρα μᾶκρος. Μόλις μπείτε σ' αὐτὰ ἡ ὁμορφιά τους σὰς ἀποκαλύπτεται ὅπως μιὰ θεατρικὴ φαντασμαγορία στὸ τοπίο, τὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας. Τὸ ἀσήμεντο ὡς ἐκείνη τὴ στιγμὴ τοπίο τὸ διαδέχεται ἔξαφνα ἕνα ἐξάισιο θέαμα, πὺν κρατᾷ μιὰ ὥρα.

Τὸ πλάτος τῆς κοιλάδας τῶν Τεμπῶν ποικίλλει ἀπὸ τριάντα μέχρι πενήν-
τα μέτρα. Ἡ λέξη χαράδρα θὰ ἦταν ἀκριβέστερη. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς εἶναι τὰ τειχώματα τοῦ Ὀλύμπου, ἄγρια, κάθετα, πετρώδη. Ἀπ' τ' ἄλλο τὰ τει-
χώματα τῆς Ὀσοας. Ἀνάμεσά τους ψηλά, μιὰ κορδέλα γαλανοῦ οὐρανοῦ, καὶ

Ἡ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν

κάτω μιὰ κορδέλα θολή: ὁ Πηνειὸς. Ὁ δρόμος πὺν διασχίζει τὰ Τέμνη εἶναι στὸ πλευρὸ τῆς Ὀσοας, γιὰ τὸ Ὀλυμπος πέφτει ἐντελῶς κάθετος, μόλις ἀφήνοντας λίγη θέση στὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Ἡ λέξη «δρόμος» εἶναι εὐ-
φήνοντας τὸν πέρασα... μὲ αὐτοκίνητο. Τὸ πολὺ - πολὺ μουλαρόδρομος. Ἐγὼ τὸν πέρασα... μὲ αὐτοκίνητο. Ἡ ἐξήγηση εἶναι ὅτι τὸ αὐτοκίνητο δὲν ἀνῆκε στὸ σῶφὲρ πὺν τ' ὀδηγοῦσε. Ἦτοι, κανεῖς φόβος νὰ τὸ ἴδῃ νὰ ἐξαρθρῶνεται σὲ κομμάτια δὲν τάραιε τὸ φλέγμα, μὲ τὸ ὁποῖο τὸ περνοῦσε ἀπὸ ἀκροβατικοὺς κατήφορους κι ἀνήφορους ἀπὸ κοτρώνια πὺν τὰ ἔχαν κυλῆσει οἱ χεῖμαρροι, ἀνάμεσα ἀπὸ κλώνους πὺν ἔξυναν τὴ μπογιά του, πάνω σὲ ξερὲς κοίτες ὅπου οἱ ρόδες του γλιστροῦσαν στὰ χαλίκια καὶ σὲ πλαγιές πὺν τὸ σάπιο ξύμα τους ἀπειλοῦσε νὰ συμπαρασυρθεῖ

μαζί με το αυτοκίνητο. 'Ο άθλιος αυτός δρόμος είναι ένας δρόμος θαυμάτων. Πλευρίζοντας αδιάκοπα τον Πηνειό, τότε σε ύψος μερικών μέτρων και τότε στο επίπεδό του, κάνει τη θέα να μην είναι μονότονη, μ' όλο που τα στοιχεία που την συνθέτουν είναι πάντα τα ίδια: τ' απότομα τειχώματα των βουνών, το ρεύμα του Πηνειού κι η πυκνή βλάστηση των όχθων του. Τα στοιχεία όμως αυτά δε σχηματίζουν ποτέ την ίδια εικόνα.

'Ο πεταμός, αν και σφίγγεται από τα τειχώματα, δε χάνει ποτέ τη μεγαλοπρέπειά του. Κυλάει με μια ήρεμια πρόσχαρη και γεράτη δύναμη το θολό του ρέμα, που άσπρίζει στον ήλιο παντού όπου δεν το σκεπάζουν οι κλώνοι των δέντρων. Σιωπηλός εκεί όπου η κοίτη του δεν είναι περιορισμένη, περνάει στα στενότερα σημεία μ' ένα βαθύ ρόχθο όμοιο με το μακρυνό άνασασμό της θάλασσας. Κι από τις δύο όχθες, τεράστιο πλατάνια και ιτιές με κλώνους σαν τις λυμένες κόμες γυναικών σκύβουν προς το ρέμα, σα για να καθηρεψιστούν στην επιφάνειά του. Σε μερικά σημεία οι φιδίσιοι κορμοί των δέντρων άγγιζουν τα νερά, κι άλλου όλόκληρου, κλώνοι μισοβυθίζονται σ' αυτά.

Πουθενά οι όχθες δεν είναι γυμνές. Τα θεόρατα πλατάνια κι οι λυγερές λεύκες κάνουν δύο πυκνά παραπετάσματα σ' όλο το μήκος των στενών, σχηματίζοντας, με τη γυμνότητα των πανύψηλων βράχων, των ξεοχισμένων κι έμποτισμένων με φως, μιά αντίθεση που δίνει στα Τέμπη την ιδιαίτερη γοητεία τους.

'Όλες οι ποικιλίες μιάς όργιαστικής βλάστησης άνακατεύονται με τα αινώδια δέντρα που συμπλέκουν τα φυλλώματά τους σ' ένα πράσινο θόλο πάνω από τον Πηνειό. 'Ο βαθυπράσινος κισσός σκαρφαλώνει ίσαμε τα ύψη των πελώριων κορμών τους, οι κληματίδες πνίγουν τους κλώνους, οι όλανθισμένες άγριοχαρουπές κάνουν γιαπωνέζικες διακοσμήσεις μέσα στην άπεραντασύνη της πρασινάδας, οι δαφνοκερασιές κι οι ροδοδάφνες συναλλάσσονται σε κάθε βήμα με μαστιχίες και με τρέβινθους. Δεν υπάρχει σκιομάδα έδάφους που να μην είναι πηγή τραγουδιών νερών, βουερός καταρράκτης πλαισιωμένος με φτέρες κι άναρριχητικά φυτά. Προχωρεί κανείς συχνά μέσ' από βραγιές τόσο ψηλές και στενές που του δίνουν την έντύπωση ότι διασχίζει παρθένο δάσος. Άγριολούλουδα κάνουν πολύχρωμες κηλίδες έδω κι εκεί και άόρατα άηδόνια, μέσα στα πυκνά φυλλώματα, έκτοξεύουν τις τρίλιες τους σε συντριβάνια. Το θρόισμα των φυλλωμάτων από τον άέρα, ό βαρύς ρόχθος του Πηνειού και οι τρίλιες των άηδονιών, συνθέτουν μιά συμφωνία έξαισια.

K. OYPAHΉC

'Από το βιβλίο του «Έλλάδα»

Roger Millieux ένας δερμός φιλέλληνας όρειβάτης

ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΗΑ

Προέδρου της Ένώσεως Έλλήνων
Συγγραφέων και Δημοσιογράφων

"Ένας σημαντικός έλληνολάτρης πνευματικός άνθρωπος που τιμάει την πατρίδα του, τη Γαλλία, με την πολύχρονη παρουσία και δραστηριότητά του στον έλλαδικό και τον κυπριακό χώρο είναι ό ROGER MILLIEUX.

'Ο MILLIEUX έζησε, περπάτησε και γεύτηκε τις όμορφιές της Έλλάδας και της Κύπρου και έτσι δέθηκε μ' αυτή τη γή και την αγάπησε, δε στάθηκε μόνο ό περπατητής κι ό όρειβάτης που τρύγησε τό φυσικό κάλλος της Κύπρου, ύπήρξε μαζί και ό μελετητής της, που την είδε βαθύτερα, πνευματικότερα, σε ό,τι πιο καίριο κλείνει τό νησί.

'Ο ROGER MILLIEUX, στα περπατήματά του, άφουγκράστηκε τον παλμό της Κύπρου, άνοιξε κατόπι τό στήθος του και την έκλεισε μέσα, όπως έκλεισε και έλάτρευε την Έλλάδα με τό πάθος της μεσοφειακής του ιδιοσυγκρασίας και πνευματικότητας.

Βέβαια, είναι Γάλλος ό ROGER MILLIEUX, γεννημένος στη Μασσαλία, πλημυρισμένος από τό θερμό προέγγικανό αίθισμα. 'Όστόσο, πιστεύω άπόλυτα ότι μέσα στον MILLIEUX επιδιώνει ή αρχαία έλληνική καταγωγή, τό πνεύμα των Φωκέων που ιδρύσανε τη Μασσαλία.

Συμπατριώτης του άλλου Μασσαλιώτη, του Πυθέα και του μεγάλου Προέγγικανού ποιητή Μιστράλ, που έγραψε τον ύμνο για την Έλλάδα, πως μπορούσε να μην είναι έλληνολάτρης ό MILLIEUX;

Βγαλμένος από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Αιξ της Προβήγκας και τη Σορβόνη, έδωσε αρχικά στην περιοχή της Μασσαλίας. Θρεμμένος με κλασσική παιδεία, αρχαιοπληκής όπως ό ίδιος όμολογεί, με πάθος για την Έλλάδα, έρχεται έδω τό 1936 διορισμένος Καθηγη-

τής και 'Υποδιευθυντής στο Γαλλικό 'Ινστιτούτο, πλάι στον 'Οκτάβιο Μερλιέ.

'Ο γλωσσικός του όπλισμός με τα αρχαία έλληνικά δεν έφτανε. Του χρειαζόταν ή Νεοελληνική γλώσσα. Τα δημοτικά μας τραγούδια στάθηκαν τό αναγνωστικό του. Σε έλάχιστον καιρό είχε κατακτήσει τη δημοτική μας γλώσσα με ικανότητα άξιοζήλευτη. Γνωρίστηκε με τον πνευματικό μας κόσμο.

Έζησε κοντά μας την περίοδο της έγκριτης κατοχής και δοκιμάστηκε μαζί μας. Μετά την άπελευθέρωση κυκλοφόρησε τό έξαιρέτο βιβλίο του «A L'ECOLE DU PEUPLE GREC», όπου έξηρε την αντίσταση του Έλληνικού λαού.

Στην κατοχική περίοδο, όταν ό Μερλιέ ανακλήθηκε στη Γαλλία, ό ROGER MILLIEUX στάθηκε ό υπεύθυνος του Γαλλικού 'Ινστιτούτου.

'Ορειβάτης άκόρεστος, έμποτισμένος από ένα βαθύ αίθισμα φυσιοκρατίας, συνδέθηκε άμέσως με τό φυσιοκρατικό και τό όρειβατικό σωματεία, ξεχωριστά με τον «Πάνα» και τον «Κρυστάλλη». Γύρισε όλη την Έλλάδα, ανέθηκε στα βουνά και έδωσε πάντα, έδω και στο έξωτερικό, θερμές τις έντυπώσεις του από τις όδοιπορίες του στον έλληνικό χώρο.

Σε μιά τέτοια αγάδα, με τη συντροφιά του ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου, όφείλεται και τό βραμύσιο όδοιπορικό του, που μας έδωσε τό 1956, με τίτλο: «'Ο Ταξέας κι ή σιωπή».

Σ' αυτές τις αγάδες και τις περιηγήσεις του, ό Μιλλιέξ δε βλέπει μόνο τη φύση. Ενδιαφέρεται και για τό ανθρώπινο τοπίο. Νοιάζεται ναρθεί σε έπαφή με την ψυχή του τόπου. Μέσα σ' αυτό του τό «'Οδοιπορικό» θά πει ότι «δε μπορεί κανείς να ξεκόψει τό φυσικό περίγυρο από τους

ανθρώπους που ζούνε μέσα» και θα επικαλεστεί μιὰ φράση του ANDRE GIDE — και να συμφωνήσει απόλυτα μαζί του — που έγραψε κάποτε: «Στὴν πιὸ ὁμορφὴν χώρα τοῦ κόσμου, δὲ θὰ μπορέσω νὰ δώσω τὴν καρδιά μου ἂν δὲ μπορέσω ν' ἀγαπήσω τὸ λαὸ πού τὴν κατοικεῖ. Εἶμαι σὰν στὸ σπίτι μου, αὐτὴ εἶναι ἡ Ἑλλάδα».

Ἐμεινε 23 χρόνια συνέχεια στὸν τόπο μας ὁ Μιλλιέξ. Τὸ 1959 ἀποσπάστηκε στὴν Κύπρο, ὅπου ὑπηρετήσε μορφωτικὸς ἀκόλουθος τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας ὡς τὸ 1971. Δηλαδή 35 χρόνια ἀδιάκοπης συμβίωσης μὲ τὴ Ρωμιοσύνη, ὅπως ὁ ἴδιος σημειώνει κάπου.

Ἡ γνωριμία του μὲ τὴν Κύπρο, ἡ ἀσταμάτητη περιδιάβαση τῶν τοπιῶν τῆς, τοῦ ἐπέτρεψε νὰ γράψει καὶ τὸν πρῶτο τουριστικὸ ὁδηγὸ τῆς, πού περιέλαβε στίς ἐκδόσεις του ὁ Ἑλβετικὸς Οἶκος NAGEL.

Στὰ 12 χρόνια πού ἔμεινε στὴν Κύπρο, ἀνέπτυξε πλούσια πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ δράση. Ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ἔχει γράψει:

«Πολύπλευρη καὶ σημαντικὴ εἶναι ἡ δράση τοῦ ROGER MILLIEX γιὰ τὴν εὐδότηση τῶν δικαίων τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ γιὰ τὴν προβολὴ τῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως καὶ δημιουργίας τῆς Κύπρου. Ἡ δραστηριότητα τοῦ Ροζέ Μιλλιέξ ξεπερνᾷ τὰ πλαίσια τῆς ἐπίσημης ιδιότητος καὶ ἀποσκοπᾷ τῶν».

Αὐτὰ ἔχει γράψει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος.

Θεωρῶ χρέος μου νὰ μνημονέψω —ἀπὸ προσωπικὴ πείρα — τοὺς ἀγῶνες πού ὁ ROGER MILLIEX ἔκανε στὴ Γαλλία καὶ σὲ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη, παρακινώντας διακεκριμένους φίλους του πνευματικούς ἀνθρώπους νὰ μιλοῦν συνεχῶς καὶ νὰ γράφουν γιὰ τὰ δίκαια τῆς Κύπρου, στὴν περίοδο πού ὁ Κυπριακὸς λαὸς εἶχε ξεσηκωθεί μαχητικὰ νὰ διώξει τὸν Ἀγγλο κυρίαρχο.

Μετὰ τὴν Κύπρο ἀνέλαβε διευθυντὴς τοῦ Γαλλικοῦ Μορφωτικοῦ Κέντρου «Γκαλιέρα» στὴ Τζένουα, ὅπου ὁ Μιλλιέξ, στὰ δύο τελευταῖα χρόνια (1973—1975) διδάξε στὸ Πανεπιστήμιο τὸ μάθημα τῶν Νέων Ἑλληνικῶν.

Μὲ συνεχεῖς ἐκεῖ προσπάθειές του, κα-

τόρθωσε νὰ συγκεντρώσει χίλιους τὸ μὲν ἑλληνικὰ βιβλία ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ἀπὸ ὁργανισμοὺς καὶ συγγραφεῖς, μὲ τὰ ὁποῖα πλούτισε τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τζένουας, προβάλλοντας, ὅσο εὐρύτερα γίνεται, τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα.

Ἀπὸ τὸ 1975 πού συνταξιοδοτήθηκε, γύρισε καὶ ἔμεινε ὀριστικὰ στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴ σύζυγό του, τὴ διαλεχτὴ συγγραφέα κ. Τατιάνα Γκριτση-Μιλλιέξ καὶ τὰ παιδιὰ τους.

Δὲν ἔπαψε ὅμως ποτὲ ὁ ROGER MILLIEX νὰ ἀποτελεῖ τὸν διαρκῆ σύνδεσμο ἀνάμεσα στὴ Μασσαλία — ὅπου κάθε χρόνο μιλάει πάνω σὲ ἑλληνικὸ πάντοτε θέμα — καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Αὐτὸ τὸν καιρὸ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀδελφοποίηση τοῦ Πειραιᾶ μὲ τὴ Μασσαλία.

Τώρα πού εἶναι ἀνεξάρτητος πιά ἀπὸ κρατικὴν ιδιότητα, ἀνάλαβε ἐκστρατεία γιὰ τὸ Κυπριακὸ στὴν Ἰταλία, στὸ Ἰσραὴλ καὶ ἄλλοι. Πρόσφατα ἄρχισε ἀπὸ τὴ Γενεύη καὶ θὰ συνεχίσει στὴ Γαλλία. Πρωτότερα, ὅταν ἦταν ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, περιοριζόταν ἀναγκαστικὰ σὲ ἱστορικὰ, φιλολογικὰ καὶ φυσιολατρικὰ διαλέξεις γιὰ τὴν Κύπρο σὲ πολλές πόλεις τῆς Γαλλίας, ὅπως ἡ Ἀίλλη, τὸ Παρίσι, ἡ Μασσαλία, ἡ Λυὼν καὶ ἄλλες.

Ἀξίζει ν' ἀναφέρω ὅτι μόλις πρὶν λίγους μῆνες γύρισε ἀπὸ τὴ Μασσαλία, ὅπου πῆρε 7-8 συνεντεύξεις ἀπὸ παράγοντες τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ Γάλλων ἑλληνιστῶν, νεοελληνιστῶν καὶ φιλελλήνων τῆς Μασσαλίας καὶ τοῦ Ἀΐξ, γιὰ ρεπορτάζ σὲ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα. Πρέπει ἀκόμα νὰ σημειώσω ὅτι εἶναι σήμερα ἀνταποκριτὴς τοῦ ἑβδομαδιαίου Κυπριακοῦ δημοσιογραφικοῦ ὁργανοῦ «Ὁ Ἀνεξάρτητος».

Ὁ ἀγαπητὸς μας κ. ROGER MILLIEX, πού τὸν ἐκέρδισε ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Κύπρος, καὶ τὸν κρατοῦμε κοντά μας 40 χρόνια, δὲν εἶναι μόνο ὁ παθιασμένος ἐλληνολάτρης πού συνεχίζει τὴν παράδοση τῶν μεγάλων φιλελλήνων τῆς πατρίδας του, ὅπως ὁ Βικτωρ Οὐγκώ, ὁ Σατωμπριάν ὁ Μιστράλ, καὶ ἄλλοι, μὰ καὶ ἕνας ἀγωνιστὴς, ἕνας μαχητὴς τῶν δικαίων τῆς πατρίδας μας καὶ τῆς Κύπρου.

ΤΑΣΟΣ ΖΑΠΗΑΣ

φύση καί λαϊκὴ τέχνη λένας μπασδάνη

Ἡ φύση ἀποτελεσε τὸ πιὸ πλούσιο καὶ αὐθεντικὸ θεματολόγιο τῶν ἀνθρώπων τῶν τεχνῶν. Στάθηκε τὸ πρῶτο γνήσιο σχολεῖο πού δίδαξε καὶ ἀνάπλασε τὸν ἄνθρωπο στὴν ἁρμονία καὶ τὸ ρυθμὸ. Ἀνέτλησε τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ἀπλότητά της, τὴν ἐσμίε μὲ τῆς ψυχῆς του τὴς εὐαισθησίας καὶ συνταίριαζε ἔτσι τὴν ἀνθρωπινὴ δημιουργία μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

Ἐκεῖνος ὅμως πού μίλησε μὲ τὴ φύση, τὴν ἐνίσχυσε νὰ πλημμυρίζει τὴς αἰσθήσεις, νὰ μεστώνει τὴν ψυχὴ του, νὰ δένεται μὲ τὴν ἴδια του τὴ ζωὴ, εἶναι ὁ λαϊκὸς καλλιτέχνης. Ἡ ἐξωτερικεὺς αὐτῆς τῆς ἐπαφῆς δὲν ἦρθε ἀπλὰ σὰν ἀνάγκη, ἀλλὰ σὰν αὐθόρμητη ἐκδήλωση τῆς πιὸ γνήσιας σχέσης. Ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις πού πλασιώνουν τὴ ζωὴ ἐνὸς λαοῦ εἶναι συνυφασμένες μὲ τὸ φυσικὸ περιβάλλον, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέρη κουλτούρα καὶ τὰ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς. Ὁ λαὸς χωρὶς νὰ ἔχει κάποια ἰδιαιτέρη παιδεία ἀγκαλιάζει ὅτι ὁμορφο φυσικὸ φαίνεται μπροστά του καὶ τὸ ἀναπαρασταίνει ἀνάλογα μὲ τὴν ἰδιοσυγκρασία καὶ τὴ λυρικότητά του.

Τὰ δείγματα πού φτάνουν στὰ χέρια μας ἔχουν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιρροῆς τοῦ λαϊκοῦ καλλιτέχνη ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Μᾶς ἐντυπωσιάζει ὅχι ἡ πιστὴ ἄντιγραφὴ, ἀλλὰ ἡ προσωπικὴ ἔκφραση τῶν πιὸ λεπτῶν ἐρεθισμάτων. Ἐχουμε νὰ θαυμάσουμε σκεύη ἀπὸ ξύλο, πηλὸ, χαλκὸ, περίφημα ὑφαντά, κοσμήματα, φορεσιές, ἐπιπλα, ὅλα μὲ τὴν ἀπλότητα τῆς μορφῆς συνταιριασμένη μὲ τὴν ἁρμονία τῶν χρωμάτων καὶ τὸ ρυθμὸ πού ξεπηδάει ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ θέματα. Ἀπτὰ παραδείγματα μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξετάσουμε τὴ φύση σὰν πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ πηγὴ πρῶτων ὧλῶν στοὺς βασικοὺς τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης, ὅπως λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ξυλογλυπτικὴ, κεραμικὴ, ὀφθαλμοποιία, κεντητικὴ, φορεσιὰ.

Ἡ φύση ἐτοιμάζει τὴν τοποθεσία καὶ

ὁ ἄνθρωπος τὴν ὁργανώνει γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἱκανοποιήσει τὴς ἐπιθυμίες καὶ τὴς ἀνάγκες του, ἡ σκέψη τοῦ VIDAL DE LA BLACHE. Στὴ λαϊκὴ ἀνώνυμη ἀρχιτεκτονικὴ τὰ κτίσματα βρίσκονται σὲ κατάστασι ἰσορροπίας μὲ τὴ φύση, χωρὶς νὰ κυριαρχοῦν πάνω της, ἐφόσον τυπικὰ ἀνταποκρίνονται μ' ἐπιτυχία στὴς ὑπάρχουσες κλιματικὰς συνθήκες (ἀνάλογα διαμορφωμένη τεχνολογία) καὶ ἐμφανίζουν προσαρμοστικότητα καὶ ἐντελὴ ἐκμετάλλευσή της στὰ κατασκευαστικὰ ὕλικά πού προσφέρονται ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀλλοιώνει τὴ μορφή τῆς φύσης, οὔτε ἐξανατρέπει τοὺς φυσικοὺς πόρους ἀποφεύγοντας μὲ σύνεση τὰ βιολογικὰ ἀδιέξοδα πού χαρακτηρίζουν τὴν ἐποχὴ μας. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν ἀρχιτέκτονες καὶ ὅμως οἱ κατοικίες ὁμοιόμορφες καὶ σφιχτοδεμένες μὲ τὸ παραδοσιακὸ στυλ, λειτουργοῦν, λύνοντας τὰ προβλήματα τοῦ ἡλίου, τῆς ὑγρασίας, τοῦ ἀνέμου, τῆς βροχῆς καὶ ἐξυπηρετώντας τὴς βασικὰς ἀνθρώπινες ἀνάγκες τῆς ἀναπνοῆς, φωτισμοῦ, θέρμανσης, ψαγήτου, ὕπνου, ιδιωτικότητας. Ἀν περάσουμε τώρα στὸν ἐξοπλισμὸ καὶ τὸ διακόσμησμά του παραδοσιακοῦ σπιτιοῦ, συναντᾶμε τὴν τέχνη πάνω σὲ σκεύη καὶ ἐπιπλα. Ἀνάλογα μὲ τὴν πρόσφορη πρῶτη ὕλη (ξύλο, πηλὸς, χαλκός) ἔχουμε δείγματα διακοσμητικῆς πάνω καὶ στὰ πιὸ καθημερινὰ ἀντικείμενα εἴτε μὲ ἀναπαράσταση τοῦ φυσικοῦ διακόσμου, εἴτε μὲ ἀναπαράσταση τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς σὲ σχέση μὲ τὸ περιβάλλον. Συχνὰ μὲ ξυλογλυπτὲς διακοσμήσεις γίνονται ἡ πόρτα, τὸ καγκελωτὸ μπαλκόνι μὲ τὰ φουρούσια του, τὰ ράφια τῶν τῶντων καὶ τοῦ τραπεζοῦ, οἱ περίτεχνες κασέλες ὡς καὶ τὰ χαμηλὰ φάθνα καρεκλάκια. Τὰ κεραμικὰ πού χρησίμευαν γιὰ τὸ στολισμὸ τῶν τοίχων καὶ τῶν ραφῶν ἢ γιὰ καθημερινὴ χρῆσι: στάμνες, γαδάρες, κουμάρια, καράφες, γίνονταν σὰ ντόπια ἐργαστήρια ἀπὸ πηλὸ πού ἐπλάθαν οἱ ἄντρες, ἐνῶ οἱ γυναῖκες φιλοτεχνούσαν τὰ

πλουμύδια με όμορφα χρώματα αρμονικά δείγματα της επίδρασης του φυσικού τοπίου στη ντόπια παράδοση.

Δυο κλάδοι της ελληνικής λαϊκής τέχνης παρουσιάζουν έντονο τοπικό χρώμα, ή κεντητική και ύφαντουργία. Η παράδοση ήθελε τις νοικοκυρές να υφαίνουν όλων των ειδών τα υφάσματα για την κατασκευή του σπιτικού ρουχισμού. Από τα χαρακτηριστικότερα έργα είναι τα κεντητά στον άργαλειό ύφαντά, ακόμα οι τορβάδες, τα ζωνάρια, τα νυφικά στρωματσόπανα με τα πολύχρωμα ύφαντά πλουμύδια, τα ταβλομάντηλα. Εκείνο που χαρακτηρίζει τα κεντήματα είναι η ποικιλία των θεμάτων και των χρωματισμών, παριμένα από το χιλιόμορφο τοπίο που απλώνεται από τις απόκρημνες αετοφωλιές ως τα ειδυλικά ακρογιάλια. Για τα κεντήματα τον παλιό καιρό χρησιμοποιούσαν χειροποίητα λεπτούφασμένα μεταξωτά, λινά ή βαμβάκερα και μεταξωτές κλωστές σε λαμπρούς χρωματισμούς που έμειναν αναλλοίωτοι χάρη στη φυσική τους προέλευση. Τα θέματα που συνηθίζονταν ήταν τα καράδια, οι γοργόνες, τα λιοντάρια, οι σχολόπετρες, οι πετεινοί και κυρίως φυτικά μοτίβα σε διάφορες παραλλαγές οι λαλέδες, οι γλάστρες και τα κλαδιά. Είναι δε τόση η αγάπη της λαϊκής κεντήστρας για το νατουραλιστικό στοιχείο, ώστε πολλές φορές ανθοποιούνται και οι ανθρώπινες και ζωϊκές μορφές.

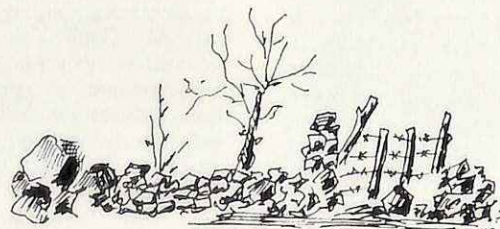
Η παράσταση του κόκκορα, του όμορφου πουλιού που αναγγέλλει κάθε πρωί το τέλος της νύχτας και την αύγή μιας καινούργιας μέρας, είναι τόσο παλιά όσο η αρχή του μεσογειακού πολιτισμού. Βρίσκουμε τη μορφή σε σφραγιδίσθους από τη Βαβυλώνα, σε πρωτοκορινθιακά αγγεία στην Ελλάδα, στον αττικό μελανόμορφο

ρυθμό, σε ταφικές στήλες και τερρακότες, στα εικονογραφημένα ευαγγέλια, στην κορυφή των πύργων του Μεσαίωνα και στα νεότερα χρόνια να αποδίδεται με κάθε είδους τεχνική. Η ελληνική λαϊκή τέχνη συγκαταλέγει το πετεινάρι ανάμεσα στα πιο αγαπημένα της θέματα, κυρίως στον τομέα των κεντημάτων (σκυριανά). Η αιωνιότητα της ζωής, που εκφράζεται με το θάνατο του δαίμονα της θλάστησης στις τελετές της λαϊκής λατρείας, ή με τη δικαιώνση του είδους στο γάμο ή με την πίστη σε μια συνεχή αναγέννηση μετά το θάνατο, αποτελεί την κοινή δοξασία όπου το πετεινάρι είναι ή συμβολική της απεικόνιση.

Ένα ακόμα δείγμα της λαϊκής ελληνικής τέχνης που συνδυάζει πολλούς τομείς της παραδοσιακής δραστηριότητας είναι ή φορεσιά που διατηρεί έντονο τοπικό χρώμα. Πέρα από τα πολύχρωμα στολίδια στις λευκές πουκαμισές, τα ζωνάρια, τις ποδιές, τις μαντήλες, τα σιγκούνια, τη φορεσιά συμπληρώνουν τα κοσμήματα, έργα της λαϊκής αργυροχόας και χρυσοχόας, με περίτεχνα και λεπτά σκαλισματα και ποικίλες παραστάσεις παριμένες από το φυτικό και ζωϊκό περιβάλλον. Η φορεσιά δεν φανερώνει μόνο την καλαισθησία των κατοίκων ενός τόπου, παρά έχει οργανική σύνδεση με όλες τις εκδηλώσεις του τοπικού πολιτισμού, σαν ζωντανή έκφραση του τοπίου και της ιστορίας του.

Και όλα αυτά δεν φανερώνουν απλά μια φυσιολατρεία του λαού, αλλά την ίδια τη φύση δεμένη με τη ζωή. Άληθινά ο λαός δεν λάτρευε μια εικόνα, ένα τοπίο, μά έκστασιάζτηκε κάτω από την αδιάκοπη έναλλαγή και κίνηση, τη ζωτικότητα του περιβάλλοντος χώρου.

ΑΕΝΑ ΜΠΑΣΔΑΝΗ

απο το 1936 σας ταξιδευουμε ΠΑΝΤΟΥ

Σας ετοιμάσαμε:

- Οικονομικά και ενδιαφέροντα προγράμματα για ψώνια, τουρισμό και αναψυχή.
- Ειδικά επαγγελματικά ταξίδια, με νέες προσεγγίσεις για τους "Επιχειρηματίες".
- Γενικά ταξίδια με όλα τα σύγχρονα μέσα (αεροπλάνο-τραίνο-πλοίο), για κάθε σκοπό.
- ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΑΤΟΜΟΥ (πρόσφορα μας).

Τηλεφωνείτε ή γράψτε μας να σας στείλουμε τα αναλυτικά μας προγράμματα εκδόσεων 1978.

Σταδίου 3 (Σύνταγμα) Αθήνα τηλ. 3229.904/5
11 Μεραρχίας 2 Πειραιάς τηλ. 4520822-4520824

ΑΛΥΚΟΥΔΗΣ

σας ταξιδεύουμε παντού

ΠΑΡΓΑ — ΛΕΥΚΑΔΑ — ΖΑΛΟΓΓΟ

ΔΗΜ. ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Πέντε ημέρες ευχάριστες στην Πάργα, Λευκάδα, Ζάλογγο, Μεσολόγγι: ήταν μία από τις πασχαλινές εκδρομές του «Κρουστάλλη».

Το πρωί της Μ. Παρασκευής ξεκίνησε η σαρανταμελής εκλεκτή εκδρομική συντροφιά μας για την Πάργα, που ήταν η βάση και η αφετηρία των εξορμήσεών μας.

Η μεγάλη έξοδος των κατοίκων της Αθήνας και του Πειραιά έχει δημιουργήσει συμφόρηση στην Εθνική οδό με τα πολλά αυτοκίνητα, και το πούλμαν προχωρεί αργά-αργά για να φτάσουμε στις 2 το μεσημέρι στο Αγρίνιο, δίχως καμία στάση εκτός της αναγκαστικής στο Πορθημένο του Ρίου-Αντίρριου. Μετά από παραμονή μιάμισης ώρας για φαγητό, ξεκινήσαμε για την μικρή ωραία πόλη της Αμφιλοχίας. Απ' εδώ παίρνουμε άριστερά το δρόμο προς Βόνιτσα — Ακτιο. Ένα μεγάλο μέρος της διαδρομής μέχρι Βόνιτσα μας γοήτευσε. Είναι μία όμορφη ζωγραφιά. Δεξιά μας ο Αμβρακικός κόλπος καταγάλανος με μικρούς γραφικούς κολπίσκους που μερικοί εισχωρούν βαθιά στην ξηρά, σχηματίζουν μικρά φιόρδ και μαζί με το πολύ πράσινο στην παραλία δίνουν μία εικόνα άφθαστης ομορφιάς.

Στο Ακτιο με το Πορθημένο περάσαμε στην Πρέβεζα, για να συνεχίσουμε αμέσως το δρόμο μας προς Πάργα. Αφού περάσαμε τα χωριά Κανάλα, Καστρί, Καναλάκι, Μεσποτάμιο, φτάσαμε στις 6.30 το απόγευμα στην Πάργα.

Λίγα χιλιόμετρα πριν από την πόλη θαυμάζαμε μέσα από το πούλμαν τους μικρούς πευκοφυτούς γραφικούς όρμίσκους και τα μικρά καταπράσινα νησάκια της.

Στο μικρό συμπαθητικό, πεντακάθαρο και με όλες τις ανέσεις ξενοδοχείο «Αγιος Νεκτάριος», μας υποδέχτηκε η ιδιοκτήτρια Έλλη Βουρεκά και μας τακτοποίησε στα δωμάτιά μας.

Μόλις μπήκα στο δωμάτιό μου, άνοιξα

τα παραθυρόφυλλα και βγήκα στο μπαλκόνι. Ένα «ααα» έφυγε απ' το στόμα μου. Έμεινα κατάπληκτος από το ωραίο θέαμα που έδλεπα απ' εδώ ψηλά. Η γαλάζια θάλασσα, το καταπράσινο από την όργισή της του βλάστηση νησάκι της Παναγίας τα άλλα σκόρπια νησάκια, το καταπράσινο ενετικό κάστρο και η αμφιθεατρικά κτισμένη δυτική πλευρά της πόλης, ήταν για μένα μία όμορφη και γοητευτική εικόνα, που άμέσως την άπαθανάτισα με την κινηματογραφική μηχανή.

Το βράδυ όλοι μαζί στην εκκλησία παρακολουθήσαμε την περιφορά του Έπιταφίου.

Η δεύτερη μέρα της εκδρομής μας ήταν προορισμένη για τη Λευκάδα. Το πρωί στις 9, μετά το πρωινό ρόφημα, όλοι στο πούλμαν για το όμορφο νησί του Βαλαωρίτη και του Σικελιανού. Παίρνουμε πάλι τον ίδιο δρόμο που ήρθαμε μέχρι την Πρέβεζα και με το πορθημένο περνάμε στο Ακτιο, για να φτάσουμε στις 11 π.μ. στην στενή (28 μ.) θαλασσινή λουρίδα που χωρίζει το νησί απ' τη στεριά της Ακαρνανίας.

Με τη σχεδία που κινείται με θαρρόλοκο περνάμε μαζί με το πούλμαν απέναντι στο νησί και φτάνουμε στην πρωτεύουσα, στην Αγία Μαύρα ή Λευκάδα. Κόσμος πολλός κυκλοφορεί στους δρόμους και στα διάφορα καταστήματα και κάνει τις αγορές του. Συνεχίζουμε το δρόμο μας στο ανατολικό μέρος του νησιού προς το Νυδρί. 20 χιλιόμετρα ωραίος δρόμος με υπέροχες άμμουδιές και δεξιά μας κατάφυτοι κάμποι και λόφοι με έλιές και έσπεριδοειδή. Γραφικό χωριό το Νυδρί, με αρκετά παραλιανά ψαρομάγαζα που ικανοποίησαν τις στομαχικές μας όρεξεις και ιδιαίτερα ικανοποιήθηκε η «άμαρτωλη παρέα» με το θαυμάσιο, το υπέροχο λευκαδίτικο κρασί απ' το οποίο κατανάλωσε αρκετά κιλά.

Με βενζινόπλοιο επισκεφθήκαμε τα πνι-

Εκδρομείς του «Κρουστάλλη» μπροστά στο μνημείο, που παριστάνει σύμπλεγμα γυναικών πάνω στο βράχο με τον τραγικό χορό του Ζαλόγγου.

γμένα από το πράσινο νησιά, τη Μαδουρή του Βαλαωρίτη και τον Σκορπιό του Ωνάση. Πυκνοφυτεμένα και τα δύο, απ' εκεί που χτυπάει το κύμα της θάλασσας μέχρι την κορυφή τους.

Το μεγάλο αρχοντικό σπίτι του Βαλαωρίτη στη Μαδουρή, όπου έζησε ο εθνικός μας ποιητής, κλειστό, ακατοίκητο, εγκαταλελειμμένο. Το ίδιο και ο Σκορπιός του Ωνάση, με τη «Χριστίνα» δεμένη πύμα-πλώρα στην προβλήτα και με φανερά τα ίχνη της εγκατάλειψής της θαλαμηγού. Επιστρέφουμε στο Νυδρί και στις 4 άναχω-

ρούμε για την πόλη της Λευκάδας και στη συνέχεια για το γραφικό μοναστήρι της Φανερωμένης. Πανοραμική ή θέα απ' εκεί ψηλά προς το Ιόνιο και την Αμβρακικό. Μετά από παραμονή αρκετής ώρας, παίρνουμε το δρόμο της επιστροφής προς την Πάργα.

Στην αρχαία Νικόπολη σταθήκαμε για λίγο και είδαμε τα παλαιοχριστιανικά βυζαντινά μνημεία της αρχαίας πόλης που ίδρυσε το 30 π.Χ. ο αυτοκράτορας Οκτάβιος — Αύγουστος.

Το βράδυ μετά την Ανάσταση γευτή-

καίμε τὸ ἀναστάσιμο δαίπνο στὰ ἐστιατόρια τῆς παραλίας.

Τὸ Πάσχα ξημέρωσε χαρούμενο καὶ ἡλιόλουστο, ἦταν ἡμέρα ἐλεύθερη, μὲ ἐπισκέψεις κατὰ βούληση τῆς μικρῆς πολιτείας. Μία ἐπίσκεψη - ἀνάδωξη ἐπάνω στὸ Κάστρο ἦταν πολὺ κουραστική, ἄξιζε ὅμως τὸν κόπο γιὰ τὸ ὠραῖο θέαμα ποὺ εἶδαμε ἀπ' ἐκεῖ ψηλά καὶ ἰδιαίτερα τὸν δαντελωτὸ γιαιλὸ μὲ τὴ χρυσή ἀμμουδιὰ τοῦ Βάλτου.

Τὸ μεσημέρι γιὰ τὸ Πασχαλινὸ γεῦμα τὸ πούλμαν μᾶς μεταφέρει στὸ δροσίουστο προάστιο Ἀνθοῦσα, 4 χλμ. ἀπὸ τὴν Πάργα, ὅπου σ' ἓνα θαυμάσιο κῆπο γεμάτο λεμονιές καὶ ἐλιές, τοῦ ἐξοχικοῦ κέντρου τοῦ Βασίλη Παπανικολάου, γευθήκαμε τὸν νοστιμιότατο ὀδελία.

Δευτέρα, 1η Μαΐου. Ἡ τέταρτη ἡμέρα τῆς ἐκδρομῆς μᾶς ἔχει χαρακτηριστὰ ἱστορικοῦ καὶ ἐθνικοῦ προσκυνήματος στὸ Ζάλογγο.

Τὸ πρωὶ στίς 9 ὅλοι οἱ ἐκδρομεῖς, πλην μῆς μικρῆς ὁμάδας ποὺ μετέβη στοὺς Παξούς, ξεκίναμε ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο γιὰ τὸ Ζάλογγο. Τὸ πούλμαν προχωρεῖ ἀργά - ἀργά στὸν ἀνηφορικὸ καὶ μὲ στροφές ὠραῖα ἀσφαλτοστρωμένο δρόμο, γιὰ νὰ φτάσουμε στίς 10 στὴν πρὸ τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγίου Δημητρίου διαμορφωμένη πλατεῖα. Τότε μοῦ ἤρθε στὴ μνήμη ὁ ἀδιαιμόρωτος τότε χώρος καὶ ὁ ἄθλιος μὲ λακοῦδες χωμάτινος δρόμος, στὴν πρὸ δεκαπενταετίας πρώτη μου ἐπίσκεψη στὸ Ζάλογγο μὲ τὸν «Κρυστάλλη», στὴν ἐθνικὴ γιορτὴ τῆς 25ης Μαρτίου 1963, ποὺ εἶχε ὀργανώσει ἡ Ὀμοσπονδία Ἐκδρομικῶν Σωματείων Ἑλλάδας.

Ἀφοῦ ἐπισκεφθῆκαμε τὸ Μοναστήρι, ἀνεβήκαμε τὰ τριακόσια καὶ πλέον σκαλιὰ (δὲν θυμᾶμαι τὸν ἀκριθεῖ ἀριθμὸ) γιὰ νὰ φτάσουμε ἐπάνω στὸ δράχο, στὸν ἱερὸ αὐ-

τὸν τόπο τῆς αὐτοθυσίας τῶν Σουλιωτιστῶν, ποὺ προτίμησαν τὸ θάνατο παρὰ τὴν ἀτίμωση καὶ τὴν σκλαβιά. Μερικὲς ἀναμνηστικὲς φωτογραφίες καὶ καταβαίνουμε τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Στὴ διαδρομὴ μᾶς σταματήσαμε στὸ Νεκυομαντεῖο ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὸ χωριὸ Μεσποτάμιος. Δυστυχῶς, δὲν ὑπῆρχε ἄνθρωπος νὰ μᾶς ξεναγήσει. Ρίξαμε μιὰ σύντομη ματιά καὶ ἐπιστρέψαμε στὴν Πάργα.

ΤΡΙΤΗ ΠΑΣΧΑ. Τελευταία ἡμέρα τῆς πενθήμερης ἐκδρομῆς μᾶς Ἀποχαιρετοῦμε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ξενοδοχείου καὶ τὴν ὠραία Πάργα καὶ παίρνουμε τὸ δρόμο πρὸς τὴν Ἄρτα. Ὁ καιρὸς μεταβλήθηκε σὲ βροχερό. Φτάσαμε στὴν Ἄρτα μὲ βροχή, σταματήσαμε γιὰ λίγα λεπτά στὸ Γεφύρι τῆς Ἄρτας, ἐπισκεφθῆκαμε τὴν βυζαντινὴ ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Θεοδώρας καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παρηγορητισσας, τὴν ὁποία εἶχαμε κλειστή. Συνεχίσαμε τὴ γνωστὴ διαδρομὴ Ἀμφιλοχία - Ἀγρίνιο, καὶ στίς 1 τὸ μεσημέρι φτάσαμε στὸ Μεσολόγγι. Στὴν «Ἱερὰ πόλη» ἡ πρώτη μᾶς ἐπίσκεψη ἦταν στὸν κῆπο τῶν Ἡρώων καὶ τῶν Μαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας. Διασχίσαμε ὅλους τοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου, περάσαμε ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Μπότσαρη, ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῶν Φιλελλήνων, τὴν προτομὴ τοῦ λόρδου Βύρωνα καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἀγάλματα τῶν ἡρώων ὑπερασπιστῶν. Κατόπιν ἐπισκεφθῆκαμε τὸ Μουσεῖο ποὺ βρίσκεται στίς αἰθουσες τοῦ Δημαρχείου καὶ θαυμάσαμε τοὺς τόσους πολλοὺς πίνακες μὲ τίς ἡρωϊκὲς στιγμὲς τῆς ἐξόδου καὶ τὰ διάφορα χειρόγραφα.

Αὕτη ἦταν ἡ τελευταία ἐνδιαφέρουσα ἐπίσκεψη τῆς ἐκδρομῆς μᾶς, ἡ ὁποία εἶχε ἓνα πλούσιο περιεχόμενο μὲ ἐπισκέψεις σὲ διάφορες πόλεις, τοποθεσίες καὶ περιοχὲς τῆς ὁμορφῆς Πατρίδας μᾶς.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ

Δ'. ΕΞΟΔΟΣ

ΙΩΑΝ. Β. ΒΙΓΛΑ

Ἀφ' ἡγόντας ὁ ἐπισκέπτης πίσω τοῦ τὰ εἰρεπία τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρωμάτων τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Μονεμβασίας, ξαναπερνᾷ μέσα ἀπὸ τὴ νεκρὴ πολιτεία τοῦ κάστρου, κρύβεται μέσα στὸ θολωτὸ λαβύρινθο τῶν καμαρωτῶν πυλῶν τῆς ἐξόδου καὶ καταβαίνει τίς πέτρινες σκάλες μὲ τοὺς λιθόστρωτους κατηφορικοὺς δρόμους, ποὺ ὀδηγοῦν στὴ γερασμένη καὶ ἀσφυκτικὰ συμπίεσμένη στὸν περιτειχισμένο χώρῳ τῆς παλιὰ κάτω πολιτείας.

Καὶ ἐνῶ τὰ θήματά τοῦ ἀκούονται νὰ ἀντηχοῦν στὰ κλιμακωτὰ στενωρόρμημα, εἰκόνας παρασημένια, σὰν ἀπανωτοὶ κυματισμοί, κατακλύζουν τὴ φαντασία τοῦ καὶ σκέψεις ἀλλεπάλληλες ἀνακαλοῦνται στὸ μυαλό τοῦ, μὲ τὴν ἀκολουθία τῶν νεωτέρων κρίσεων ποὺ τίς συνοδεύουν.

Κάθε γωνιά εἰρεπωμένου, μισογκρεμμένου ἢ ἀπαρχαιωμένου χώρου, ἰδιωτικοῦ ἢ κοινοῦ, ἀπὸ τὸ μνημειακὸ σύνολο τῆς Μονεμβασίας, ποὺ ἀποτελεῖ κατ'ἀόριστο τοῦ ἀνελέητου χρόνου καὶ λείψανο φοβερῶν περιπετειῶν, ξαναφέρει στὴ μνήμη καὶ ἀνασυνθέτει στὴ φαντασία τοῦ δραματικὲς εἰκόνας τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ θρύλου.

Δραματικὰ προβλήματα καὶ τραγικὲς συνέπειες συνυφαίνε: ἡ ἱστορία καὶ διασώζει ὁ θρύλος, ὅπως ἡ στενότητα τοῦ χώρου, ἡ στέρηση τῆς τροφῆς, ἡ ἔλλειψη τοῦ νεροῦ, ἡ ἔκτασις τῶν ἀσθενέων, ἡ σκία τοῦ θανάτου. Ἐλάχιστα περιθώρια ἀπομένουν γιὰ τίς εὐχάριστες στιγμὲς τῆς ζωῆς, ὅπως σπανιότατα διασκέδασων, ἔλλειψη τοῦ θανάτου. Ἐλάχιστα περιθώρια ἀπομένουν γιὰ τίς εὐχάριστες στιγμὲς τῆς ζωῆς, ὅπως σπανιότατα διασκέδασων, ἔλλειψη τοῦ θανάτου. Ἐλάχιστα περιθώρια ἀπομένουν γιὰ τίς εὐχάριστες στιγμὲς τῆς ζωῆς, ὅπως σπανιότατα διασκέδασων, ἔλλειψη τοῦ θανάτου.

τὴν ἐξουθενωτικὴ ὕλη: καὶ ζωὴ ἀντισταθμίζει ἡ ἡρωϊκὴ ἀντοχή καὶ ἡ θαρραλέα ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν μὲ ψυχικὸ σθένος ὑπομονῆς καὶ καρτερίας.

Δέσμιοι τοῦ κλοιοῦ τῶν τειχῶν, συνθλιμμένοι: στὰ στριμωγμένα οἰκήματα οἱ πολιορκούμενοι, συμπίεσμένοι ἀπὸ τὸ χωρὸ, συμπίεζαν μὲ τὴ σειρά τους τίς ἀνάγκες τους καὶ τέντωναν τὴν ἀντοχή τους. Ἡ ἔλλειψη τῆς ἐκτάσεως ἔδινε ἐνταση τῆς ζωῆς. Μὲ τὸ σφρίγος τῆς ζωῆς οἱ ὑπεράνθρωποι δεσμῶτες ἐγέμναν τὸ λίγο χωρὸς τους. Ἐγέμναν μὲ τὰ μετρημένα θήματά τους τὴν ἀργὴ καὶ περιορισμένη ἀλλὰ ἐντατικὴ καὶ μὲ ψηλὰ φρονήματα φιλελευθερισμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ βραχύδια ζωὴ τους. Ζούσαν πυκνὴ σὲ περιεχόμενο καὶ πραγματικὴ σὲ οὐσία ζωὴ. Ἄν καὶ ἡ ζωὴ τῶν περισσotέρων ἦταν βραχύδια καὶ τὸ νῆμα τῆς κοδόταν ἀπὸ πόλεμο ἢ ἀρρώστια ἢ κακοτυχίες στὰ μέσα τῆς ἡλικίας, ὅμως, — σὰν ἐκεῖνα τὰ ἀσκητικὰ φυτὰ ποὺ φυτρώνουν στὰ βράχια, διάζονται καὶ ἀνθίζουν καὶ καρπίζουν γρήγορα γιὰ νὰ ξεραθοῦν σὲ λίγο — προλάβαιναν νὰ ολοκληρώσουν τὸ βιολογικὸ τους ἔργο μὲ τὴν ψυχὴ τους γεμάτη ἀπὸ ἱκανοποίηση, γιὰ τὸ ἔργο τους ἦταν ολοκληρωμένο. Καὶ τοῦτο γιὰ τὴν χαίρονταν ὅλοι γιὰ τὴν χαρὰ ὅλων, πενθοῦσαν ὅλοι γιὰ τὸ καινὸ πένθος, ζούσαν ἡ πέθαιναν ὅλοι γιὰ ὅλους.

Ἡ συνειδήσή τους στὸ δάστημα τῆς λιγόχρονης ζωῆς τους ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἱκανοποίηση, γιὰ τὰ χέρια τους ἐπράξαν ἔργα κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀνθρωπιστικῆς εὐποιίας. Ἐφεύγαν λυτρωμένοι ψυχικά, χωρὶς τὰ δεσμά τῶν πύλων καὶ μὲ τὸ φωτιστέφανο τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἢ τοῦ μαρτυρίου, τῆς εὐανδρίας ἢ τῆς εὐεργεσίας.

Πόσο διαφορετικοὶ οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι ποὺ ξεπέρασαν μὲ τὰ σύγχρονα μέσα ὅλα τὰ βάρη τῆς ἐκτεταμένης εὐρυχωρίας,

ανάβαση στα ήπειρωτικά βουνά

Γ'.

ΒΙΚΟΣ—ΠΑΠΙΓΚΟΝ

ΜΑΙΡΗΣ ΚΙΡΚΕΤΣΟΥ

ΠΑΛΙΟΣΕΛΙ. Πρωί, 24 Ιούλη 1977.

Έκεινο το πρωινό που άνοιξα (προσέξετε) το μάτι μου (ποτέ δεν τ' άνοιγω και τὰ δυο μαζί!) είδα κάποιον απ' τή συντροφιά νά βραχνώνεται, ενώ μιὰ γυναίκα του χωριού μᾶς καλημέριζε περνώντας με τὸ κοπάδι της τὰ γίδια, πηγαίνοντάς τα γιά βοσκή. Σηκώθηκα τελευταία ὅπως πάντα και πήγα νά συναντήσω τοὺς ἄλλους στὸ ἀπέναντι καφενεδάκι με τή μυρωμένη απ' τὰ λουλούδια αὐλή.

Ἡ γυναίκα τοῦ καφετζῆ μᾶς ἔδωλε λίγο ἔξω απ' τὸ χωριό, καὶ μᾶς ἔδειξε ἀπὸ μακριὰ τὴν κατεύθυνση πού ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουμε γιά νά κατέβουμε στὸν Ἄωο, κοντὰ στὴ γέφυρα. Αὐτὸ ἔχει ιδιαίτερη σημασία γιά δύο λόγους: Πρῶτα γιατί τὸ ποτάμι πού εἶναι ὀρμητικό δὲν περνιέται απ' ὅλα τὰ σημεῖα του καὶ δεύτερο, μόλις περάσεις τὴ γέφυρα ἀκριβῶς ἀριστερὰ της ἀρχίζει τὸ μονοπάτι γιά πάνω πρὸς τὸ Βρυσχώρι, πράγμα πού εἶναι δύσκολο νὰ τὸ καταφέρεις ἀπὸ ἄλλο σημεῖο. Ἐμείς κατηφορίσαμε μιὰ πλαγιά με μεγάλη κλίση, μέσα σὲ δάσος πού ζωνάνευε απ' τὸ πρωινὸ κελάηδημα τῶν πουλιῶν. Πατούσαμε ἕνα θαυμάσιο διατηρημένο μονοπάτι, χωρὶς διασταυρώσεις, πού νά μᾶς δημιουργοῦν ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τὴ σωστὴ πορεία πού ἀκολουθοῦσαμε. Σὲ

1) 2 ὥρα συναντήσαμε ἕνα ἐκκλησάκι. Ἀπ' τὸ ἐκκλησάκι φεύγουν δυὸ μονοπάτια, ἕνα δεξιὰ, ἕνα ἀριστερὰ. Σύμφωνα με τὴς πληροφορίες, πήραμε τὸ δεξιὸ πού μᾶς ἔφερε ἀνετα κάτω στὸ ποτάμι χωρὶς περιπλανήσεις καὶ ταλαιπωρία.

Τὸν Ἄωο, ἐξ αἰτίας τῆς πυκνῆς βλάστησης καὶ ἐνὸς ἀπότομου κοψίματος τοῦ ἑδάφους, πρέπει νά φθάσεις πολὺ κοντὰ γιά νά τὸν δεῖς. Δηλαδή απ' τὴ στιγμή πού θὰ τὸν ἀντικρύσεις εἶναι ζήτημα πέντε - δέκα λεπτῶν γιά νά βρεθεῖς στὴν ἀπέναντι ὄχθη.

Λόγω Κυριακάτικης ἀργίας συμφωνήσαμε ὅλοι (ἐκτὸς τοῦ Παύλου πού πρόσφατα εἶχε ἀποσιρτηθεῖ απ' τὸ ΜΟΣ) νά περάσουμε τὴν ἡμέρα ἐδῶ κάνοντας μπουγάδα, κολυμπώντας κόντρα στὸ ρεῦμα, καὶ ἐκθέτοντας τὰ κορμιά μας στὸν ἥλιο, πού ἀκόμα δὲν μᾶς εἶχε δείξει πόσο σκληρὸς εἶναι.

Νωρὶς τὸ ἀπόγευμα ξεκινήσαμε γιά τὸ Βρυσχώρι περνώντας ἀπὸ ὀργιῶδη βλάστηση, κρυστάλλινα ρυάκια πού ἀπὸ πάνω τους τὰ λογγῆς - λογγῆς δέντρα ἔσιμγαν τὰ κλαδιά τους απ' τὴ μιὰ ὄχθη στὴν ἄλλη σχηματίζοντας ἕνα θάλο απ' ὅλες τὶς ἀποχρώσεις τοῦ πράσινου. Ἐνα θαυμάσιο πέτρινο γεφύρι δὲν στάθηκε μπορετὸ νὰ τὸ φωτογραφίσω γιατί τὰ πυκνὰ φυλλώματα

δὲν ἄφηναν ἀρκετὸ ἀνοιγμα. Πρὶν φθάσουμε στὸ χωριὸ πέσαμε ἀπάνω σὲ ἀγριοφουντουκιὲς καὶ σὰν νὰ δόθηκε σύνθημα ἀμέσως πέντε ἀποδείγμένα γερὲς μασσέλες ἔπιασαν δουλειά.

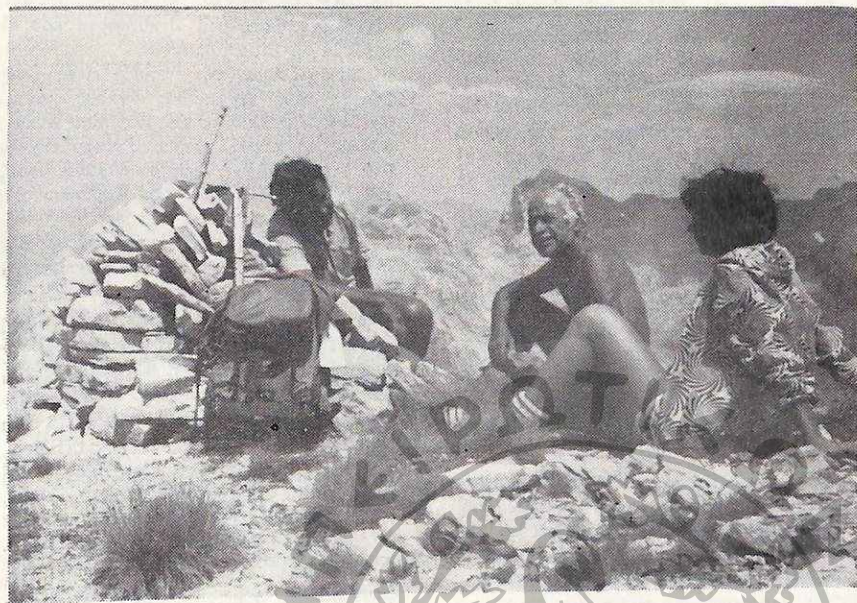
Σὲ λίγο ἀντιλήφθη ὁ τόπος απ' τὰ συνεχῆ τσάκα - τσούκα, κράκ - κράκ.

Ἔτσι ἀθέατοι ὅπως εἴμασταν απ' τὶς φυλλωσιὲς ἂν τύχαινε νά περάσει κανένας χωρικός ἀπὸ κοντὰ, σίγουρα θὰ τὸ ἔαζε στὰ πόδια νομίζοντας ὅτι ἔκαναν ἐπιδρομὴ τὰ τρωκτικά. Παρ' ὅλες τὶς καθυστερήσεις φθάσαμε στὸ Βρυσχώρι ἀρ-

πολὺ ἐλαφρότερο.

Ὁ φίλος μας μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ ἕνα δείπνο με πριζολάκια στὸ πρῶτο χωριὸ πού θὰ φθάναμε. Τὸ δείπνο ἦταν σίγουρα ἀντάξιό του, εἶμαι τῆς γνώμης ὅμως ὅτι ἂν πηγαίναμε δέκα άτομα σὲ μιὰ ταβέρνα τῆς Ἀθήνας, δὲν θὰ πληρώναμε 1.200 δρχ. πού πλήρωσε ὁ φίλος μας γιά πέντε ἐκεῖνο τὸ βράδυ, στὸ μακρινὸ χωριουδάκι τῆς Ἡπείρου.

Εἶμαι βέβαιη ὅτι δὲν θὰ ἤθελε ν' ἀναφερθεῖ τὸ γεγονός τῆς εὐγενικιάς του χειρονομίας, γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἀναφέρω ἀνώνυ-

Στὴν κορυφὴ Ἀστροκά, ὑψ. 2.430

κατὰ νωρὶς. Τακτοποιηθήκαμε γιά ὕπνο στὸν Ξενώνα, παραγγείλαμε καὶ τὰ σχετικὰ πριζολάκια γιά νά μὴ χάνουμε καιρὸ, πήραμε τὸ χωριὸ μιὰ γύρα, συζητήσαμε με τοὺς ντόπιους, ἀκούσαμε πολλὰ γιά ἀρκοῦδες καὶ γιά ὀρεβατικὲς ὀμάδες πού κάνουν ἀναβάσεις απ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ στὴν Γκαμήλα, γιά τὸν περίφημο δρόμο Τσοῦκα - Ρόσσα, στόχο τῶν ἀναρριχητῶν, καὶ μετὰ ἀπὸ μιὰ μέρα γεμάτη ἀπὸ καινούργιες ἐντυπώσεις πήγαμε γιά ὕπνο με τὸ πορτοφόλι κάποιου τῆς συντροφιάς κατὰ

μα, ἀπλὰ καὶ μόνο σὰν προειδοποίηση γιά τοὺς μετὰ ἀπὸ μᾶς ἐπισκέπτες.

ΒΡΥΣΧΩΡΙ, 25 Ιούλη 1977.

Τὸ χάραμα μᾶς ὅρισε ὅλους στὸ πόδι, ἐτοιμοὺς γιά νέες περιπέτειες. Ἀποφασίσαμε νά κάνουμε τὸ Γυφτόκαμπο με τὰ πόδια πού, ὅπως ἀποδείχτηκε, ἔξιζε τὸν κόπο.

Τραγουδώντας ὁ καθένας κι ἀπὸ ἕνα σκοπὸ κάναμε τὰ δάση καὶ τὶς χαράδρες ν' ἀντιλαλοῦν ἀπ' τὰ τραγούδια μας.

χωρὶς ἐν τούτοις νά μποροῦν νά γεμίσουν με τὴν ἀσθματικὴ ταχύτητά τους τὴν διάφανη ἀπὸ πλαδαρότητα, ἐξηλωμένη ἀπὸ διάλυση καὶ ρηχὴ ἀπὸ περιεχόμενο ζωὴ τους. Τρέχουν με ἄγχος νά γεμίσουν τὸ ἀτέρμονα χωρὶς πού ἐκτείνεται μπροστά τους καὶ μένουν στὰ μισὰ ἢ στὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου, χωρὶς νά πράξουν τίποτε σπουδαῖο, γιατί, ἂν καὶ ἐπιμηκύνθηκε ὁ βιολογικὸς τους χρόνος, ἀπομακρύνθηκε καὶ τὸ τέρμα τῆς βιολογικῆς πορείας τους πού φαίνεται ἄφθαστο. Κουράζονται μέσα στὸν

ἀτομισμὸ τους, στὴν κενόττητα τῆς συνειδήσεώς τους, στὴν ἀπελπισία τῶν ὕλικῶν ἐπιδιώξεών τους, στὴν ἀνυπαρξία ὕψηλῶν ἰδανικῶν καὶ ἀπογοητευμένοι φεύγουν ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦτο, τὸν χαώδη καὶ ἀκάλυπτο, τὸν ἀχόρταγο καὶ ἀδυσσαλέο, ἀνικανοποίητοι καὶ δυστυχισμένοι...

Ἴδού τὸ δίδαγμα τῆς «ἐξόδου» τῆς Μονεμβασιάς καὶ ἡ συμπεκνωμένη φιλοσοφία τῆς ζωῆς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος.

ΤΕΛΟΣ

Φάλλοι δάνδαλοι θάκναν σίγουρα σπάνια την εμφάνισή τους σ' αυτούς τους τόπους.

Περάσαμε το χωριό 'Ηλιοχώρι, όπου ήταν έντονα αισθητή η έλλειψη της ανθρώπινης παρουσίας. Αφήσαμε το χωριό Λαϊστα άριστερά μας και στη 1 η ώρα το μεσημέρι φθάσαμε στην τοποθεσία όπου βρίσκεται το Καφενείο - Πρακτορείο - Έστιατόριο «Ο Γυφτόκαμπος».

Πήραμε το λεωφορείο της άγονης γραμμής Βρυσοχώρι-Γιάννινα και περνώντας από τα χωριά Σκαμνέλι - Τσεπέλοδο - Κεπέσοδο φθάσαμε στο Κουκούλι άφου αφήσαμε δεξιά το χωριό Βραδέτο. Όταν μας άφησε το λεωφορείο στο δρόμο, το χωριό ήταν άριστερά μας αλλά χωριό δεν φαίνονταν, παρά μόνο κάτι μάντρες με ξερολιθιές. Ο δρόμος που οδηγούσε στο χωριό ήταν γεμάτος κοπριές άπ' τα γίδια και πρέπει να όμολογήσω αυτή η ξεραίλα με προόόθεσε πολύ άσχημα.

Προχωρώντας όμως στο έσωτερικό του χωριού, παραδοθήκαμε άνεπιφύλακτα στη γοητεία του. Πού ήταν κρυμμένα εκείνα τα θαυμάσια δίπατα πέτρινα σπίτια, οι πλακόστρωτοι δρομίσκοι!! Τ' άρχοντικό εκείνο που ένα μέρος του ίσογειού του ήταν προέκταση του δρόμου με διέξοδο πρός την έκκλησιά και την κεντρική γραφικότητα πλαταιίστα με το μεγάλο γέρο πλάτανο στη μέση.

Αλλά και κείνες οι τρεις θρύσες, οι φυλαχμένες άπ' τις κακοκαιρίες κάτω άπ' τις άφιδωτές καμάρες της στοάς με τις άνάλογες γούρνες για το πότισμα των ζώων και τη λάτρα των γυναικών του χωριού. Η έκκλησιά, χτισμένη κι αυτή άπ' το ίδιο ύλικό και στον ίδιο ρυθμό και άπέναντι ένα παλιό άρχοντικό που φάνταζε αυστό φρούριο.

ΚΟΚΚΟΓΛΙ - ΒΙΚΟΣ - ΜΙΚΡΟ ΠΑΠΗΓΚΟ, 26 Ιούλη 1978.

Κατηφορίζοντας άπ' το χωριό και παίρνοντας το δημόσιο δρόμο που πηγαινει πρός Γιάννινα, πορεία περίπου 10 λεπτά, συναντάμε ένα μεγάλο πλάτωμα, παλιό σπαστήρι πέτρας, κάνουμε δεξιά από το πλάτωμα αφήνοντας τη γέφυρα του Κόκορη άριστερά και μπαίνουμε στο φαράγγι του Βίκου όμαλά - όμαλά χωρίς καμιά δυσκολία. Βαδίζουμε σέ χαραγμένο μονο-

πάτι γιατί στο σημείο αυτό το φαράγγι είναι άρκετά άνοιχτό και τα λειβαδάκια του προσφέρονται για δασκή.

Κοιτάμε ψηλά άριστερά μας μερικά σπίτια της Βίτσας φαντάζουν σαν τα μοναστήρια των Μετεώρων, στην άριστερή πλευρά του φαράγγιού. Προχωρώντας κάπου 45' συναντούμε ένα παλιό πέτρινο γεφύρι, με τρία τόξα, 30' άκόμη και μπροστά μας ψηλά κι άριστερά βλέπουμε το μοναστήρι της Αγ. Παρασκευής. Βρισκόμαστε δηλαδή κάτω άπ' το Μονοδένδρο αλλά το άπότομο ύψος δεν μας επιτρέπει να το δούμε. Άπ' το Μονοδένδρο έπίσης, μπορεί να γίνει κατάβαση στο Βίκο, μόνο που είναι πιό τραχύς ο δρόμος.

Συνεχίζουμε την πορεία μας θαυμάζοντας τους τεράστιους όγκους κόκκινης και γκριζογάλαξης πέτρας, που όταν σηκώνεις το κεφάλι ψηλά, άντηρύεις, μόνο μια στενή γαλανή λουρίδα ούρανό, νομίζεις πως γύρισε ο Ίσθμός της Κορίνθου το κάτω, πάνω.

Τό μονοπάτι μας μια μας φέρνει δεξιά, μια άριστερά της κοίτης, κάποτε χάνεται τελείως και πάλι το ξαναβρίσκουμε άφου προηγούμενα κάνουμε από άνάγκη άπότομες τραβέρσες. Μετά από 2.30' ώρες πορείας, φθάνουμε στη θέση «Κλήμα», είναι ένα μικρό φαράγγι που έρχεται από δεξιά και που στην κοίτη του κυλά δροσερό νεράκι. Τό νερό αυτό χύνεται στο κύριο φαράγγι αλλά φεύγει ύπογειως, γι' αυτό είναι χρήσιμο να προμηθευτούμε άπό δω αν έχουμε άνάγκη.

Λίγο πριν φθάσουμε στη θέση «Κλήμα» ή βλάστηση είναι άρκετά πυκνή: Όξυές, φουντουκιές, ρόμπολα, θάμνοι, άγριοστριανταφυλλιές, όλα αυτά σέ όρισμένα σημεία δημιουργούν μια άδιαπέραστη ζούγκλα και μια μοναδικότητα.

Όσο προχωράμε τόσο άγριεύει το τοπίο. Κοιτάμε άπάνω πρός τα γιγαντιαία θράχια και μας κυριεύουν θαυμασμός και δέος μαζί για το μεγαλειό αυτό που είναι πάνωθε μας.

Έχουμε χρόνο και αυτό μας δίνει τη δυνατότητα ν' άπολαύσουμε κάθε όμορφιά που συναντάμε στο δρόμο μας.

Σέ λίγο το φαράγγι στενεύει τόσο πολύ που χωρίς να το καταλάβουμε βρισκόμαστε μπροστά σέ κάτι τεράστιους θράχους που τό χτύπημα του νερού τους έχει λειά-

νει και τους έχει δώσει ό,τι σχήμα μπορεί να φαντασθεί ο νους του ανθρώπου. Για μια στιγμή θρήνηκα στην κορυφή ενός θράχου έλπίζοντας πιά ότι δηγίκα άπ' αυτό που μου θύμιζε έντονα τη Στενή Πύλη. Δυστυχώς μπροστά μου ύπήρχε τώρα μια τεράστια τρύπα γεμάτη νερό και άπ' τό σημείο που βρισκόμουν ή μόνη κίνηση που μπορούσα να κάνω ήταν πρός τα πίσω.

Τελικά άνεδήκαμε δεξιά και συνεχίσαμε το δρόμο μας για να φθάσουμε σέ 15' στη θέση «Κλήμα» άφου καθυστέρησαμε 30' περίπου σ' αυτό τό εμπόδιο.

Όσο προχωρούσαμε έμεις, τόσο προχωρούσε και ή μέρα που προμηνύονταν άπ' τις πιό ζεστές.

Υπολογίζαμε να φθάσουμε στις πηγές του Βοϊδομάτη πριν άνέβει ο ήλιος κατακόρυφα. Δεν είναι εύχάριστο να βρίσκεται κανείς με πολύ ζέστη μέσ' το φαράγγι, έτσι κλειστό που είναι χωρίς άέρα και με τον ήλιο από πάνω να σέ χτυπάει κατακέφαλα, το λιγότερο που μπορεί να πάθει κανείς είναι ήλίαση. Τό άσχημο είναι, ότι τις πρώτες 4 ώρες πορείας, που γίνονται συνήθως πρωί, τις περνάς μέσα στο δάσος, ενώ άργότερα που χρειάζεσαι τη σκιά, το φαράγγι άνοίγει και ή βλάστηση χαμηλώνει τόσο που άρχίζει πάλι να γίνεται τόπος δασκής.

Πριν όγουμε στο πλάτωμα, διασχίζουμε το τελευταίο κομμάτι, ίσως και τό ωραιότερο, δάσος από όξυές. Οι κορμοί των δένδρων, ή κάθε πέτρα και θράχος, είναι σκεπασμένα με ένα πράσινο βελούδινο τάπητα. Πιό κεί περνάμε κάτω από ένα πέτρινο εξώστη γύρω στά 50 μέτρα μήκος και με έλάχιστο πλάτος 3 μέτρα που ή έπιφάνειά του είναι καταστρόλιστη από σισό, και διάφορα άγριολούλουδα.

Βγαίνοντας άπ' αυτή την όαση πέφτουμε άκριβώς άπέναντι, σέ ένα θράχο, που οι καιροί έχουν άνοίξει δυό τρύπες σαν πελώρια μάτια, μέσα άπ' τις όποιες μπορείς να δούμε ένα καταγάλανο ούρανό.

Είδαμε, χαρήκαμε, γευθήκαμε και πή-

ραμε τόσες όμορφίες άπ' τό φαράγγι που είναι καιρός να πληρώσουμε κάτι έναντι. Τα τελευταία 45' πριν άπ' τις πηγές ήταν μια όδυνηρή πορεία για όλους και ιδιαίτερα για όσους έχουν άποχαιρετήσει πρό καιρού την... κόμη τους.

Η πλαγιά άριστερά μας που είναι έντελώς γυμνή και που τό χώμα της είχε γίνει μια κόκκινη πούδρα άπ' τα γίδια που δάσκουν εκεί, ήταν πραγματικά έξαντλητική.

Τέλος Ιούλη, μεσημέρι 1 η ώρα, με θερμοκρασία 40-43 βαθμούς, φορτωμένοι, άποκαμωμένοι άπ' την άφόρητη ζέστη, πλησιάζουμε στο σημείο άπ' όπου μια πινακίδα δεξιά μας δείχνει τό μονοπάτι για τό Μικρό Πάπιγκο.

Οι πηγές είναι 15' πιό κάτω, προσπερνούμε την πινακίδα. Οι πρώτες έντυπώσεις είναι άπογορευτικές. Όχι τόσο ως τοπίο που μπορεί να μύη έχει την άγρια όμορφιά του κύριου φαράγγιού, έχει όμως κάτι άναντικατάστατο: ΝΕΡΟ, όσο άπ' τό γεγονός ότι τά άμέτρητα γίδια άπ' τά γύρω χωριά ΒΙΚΟΣ, άριστερά και ΜΙΚΡΟ και ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΠΗΓΚΟ δεξιά, έχουν βρωμίσει τό χώρο και τό νερό στις πρώτες πηγές που χρησιμοποιούνται και για ψυγείο τυριών.

Προχωρήσαμε άκόμη πιό κάτω πρός τό πλατό όπου βρίσκεται τό έκκλησάκι της Αγ. Παρασκευής και δίπλα του ένα διωμάτιο - ξενώνας. Διαλέξαμε ένα μέρος άπέναντι άπ' τό θράχο Γκαστρωμένη και κάτω άπ' τά πανύψηλα πλατάνια και τις γαλαζοπράσινες λίμνες σταθήκαμε να ξεκουρασθούμε και να παράσουμε τις μεσημεριάτικες ώρες της μεγάλης ζέστης.

Τό φαράγγι βέβαια συνεχίζει άπό δω όμως και πέρα δεν είναι όατό.

Όπως πληροφορηθήκαμε τό έχουν περάσει έλάχιστοι μέχρι σήμερα και μόνο με φουσκωτές δάρκες, φαίνεται όμως ότι άξίζει τον κόπο.

ΤΕΛΟΣ
ΜΑΡΗ ΚΙΡΚΕΤΣΟΥ

προβιάτεψε τό δάσος

Η ΦΑΡΜΙΚΟΡΑ

Σάν τὸ φθινόπωρο πέσουν δυὸ - τρεῖς βροχές, εὐωδιάσει τὸ νοτισμένο χῶμα καὶ ἀπὸ τὸ δρόσιμα πανηγυρίζει, νοιώθουμε πῶς ἀρχίζουν οἱ γόνιμες ἐποχές τοῦ χρόνου καὶ ὁ καταπράσινος στολισμός τῆς φύσης. Τότε ξεμυτίζει ἀπὸ τῇ γῇ ἕνα βοτάνι, μικρὸ - μικρὸ καὶ ἀφάνταστο στὴν ὄψη ντελικάτο καὶ πού χωρὶς καλὰ - καλὰ γὰ τὸ καταλαβαίνουμε μᾶς μαγεύει.

Λέγεται, μὲ θαυμασμό, «φαρμικόρα»!

Ὅμως, σὲ ἄλλα μέρη τῆς ἔχουν δώσει καὶ ἄλλες ὀνομαστές, ὅπως «πικροράδιχο», «κατσαροράδιχο» καὶ πόσες - πόσες ἀκόμα. Ἀνήκει στὴν κατηγορία «κισχόριον» τῆς οἰκογενείας τῶν «συνθέτων» πού ὑποδιαίρουονται σὲ ἀρκετὲς ὑποκατηγορίες. Ἰδίως — πιστεύουμε — στὸ εἶδος «ταράξακον» τὸ φαρμακευτικὸ καὶ θεωρούμενο σὰν τὸ πλεον ἐκλεκτὸν ἀπ' ὅλα.

Ἡ «φαρμικόρα» βλαστάνει παντοῦ, ἀπὸ κοντὰ στὴ θάλασσα μέχρι σὲ μεγάλα ὄρη στὰ βουνά. Εἶναι βοτάνι ποῦδες, πολύχρνο καὶ εὐκόλο στὸν πολλαπλασιασμό. Ἀφού ὅταν συναντοῦμε μιά, ἀμέσως ἔχει γύρω θὰ ὑπάρχουν πολλές. Ἰδίως προτιμοῦν καὶ εὐδοκιμοῦν κοντὰ σὲ στάνες γιδοπροβάτων.

Τὰ φύλλα τῆς εἶναι κάπως μακριά, μοιάζουν σὰν μικρὲς λόγχες καὶ μὲ θαβιὰ δόντια. Ἡ ρίζα τους εἶναι χοντρή, πασα-

λοειδῆς καὶ εἰσχωρεῖ σὲ ἀρκετὸ βάθος στὸ χῶμα. Ὅταν τὴν κόβουμε αὐτὴ ξαναβλαστάνει, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ξαναγεννᾶται καὶ ἀναπτύσσεται σὰν πρῶτα τὸν ἄλλο χρόνο. Τὰ λουλούδια τῆς ἔχουν τὸ συνηθισμένο κίτρινο χρῶμα, μὲ ἀφθονες κεφαλίδες καὶ χωρὶς ἐπάνω τους τίποτα τὸ ἰδιαίτερο ἐλκυστικόν.

Ἐκεῖνο πού κάνει τὸ βοτάνι αὐτὸ πιδ ἐκλεκτὸ εἶναι ὁ γαλακτοειδῆς χυμὸς του, πού ρέει μέσα στὰ φύλλα καὶ στὴ ρίζα του καὶ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν προνομιούχων τῆς ἐλληνικῆς φύσης. Ὀνομάζεται «κισχόρινη», εἶναι ἀρκετὰ πικρὴ στὴ γεύση καὶ ἔχει πολλὰς θεραπευτικὰς ιδιότητες. Ὁ λαὸς τὸ λέει «φαρμάκι» καὶ ἀπ' αὐτὸ ἔλαβε τ' ὄνομα τὸ βοτάνι «φαρμικόρα». Ὅταν βράζουμε τὴ φαρμικόρα μὲ νερὸ κάνουμε ἕνα πικρὸ ζουμί, πού οἱ κυριώτερες χρήσεις τους στὸν ἄνθρωπο εἶναι: Τονωτικὸ στὸν ὀργανισμό, διεγερτικὸ τῶν ἀδένων ἀναπαραγωγῆς, χωνευτικόν, ὀρεκτικόν καὶ ἄλλες. Ἀκόμα τὸ βοτάνι αὐτὸ θεωρεῖται περιζήτητο καὶ εὐγευστο σαλατικόν καὶ οἱ Βόρειοι λαοὶ χαρακτηρηστικά γι' αὐτὸ λένε:

— Ὅπου τρώγεται τὸ ραδίκι (φαρμικόρα) ὁ γιατρός δὲν μπαίνει στὸ σπίτι!...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΣΑΧΙΝΗΣ

ΓΛΥΚΟΧΑΡΑΥΓΗ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΟΡΟΛΗ

Πόνε γλυκέ μου δόσε μου λιγάκ' ὑπομονή
κ' εὖ αἰδῶνι μου γλυκὸ τραγοῦδῃς μαζί μου...
Νὰ ξεποστᾷς ἡ καρδιά πού τόσο μὲ πονεῖ,
καὶ σ' οὐρανούς γιὰ νὰ ἀνεβῇ ἡ δόλια ἡ ψυχὴ μου.

Ἔτσι πῶς θέλω νὰ μὲ βρῇ ἡ γλυκοχαραυγή,
κι ὄντας ὁ ἥλιος ἥδη ψηλὰ χρυσώνει τὰ λουλούδια,
πῶς θέλω πόνε τῆς καρδιάς... Νὰ γιάνεις τὴν πληγή,
σὰν μὲ ξυπνήσουν τῶν πουλιῶν τὰ εὖθυμα τραγοῦδια!

(Ἀπὸ τὴν τελευταία ποιητικὴ συλλογὴ του «Ἀνοιγμένα Φτερά»)

Μὲ ἐξαιρετικὴ λαμπρότητα πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὴν Ο.Ε.Σ.Ε. καὶ τὰ σωματεῖα τῆς, ὁ ἐορτασμός τῆς 25ης Μαρτίου στὸ δημοφ. χωριὸ Λιβάδι τοῦ Ὀλύμπου ποδὲς τὴν τοῦ ἥρωα τοῦ 1821 Γεωργάκη Ὀλύμπου. Ἐκεῖ στὴ γενέτειρά τοῦ ἥρωα Γεωργάκη καὶ μπόσά τοῦ ἀνδριάντα του, συγκεντρώθηκαν χιλιοὶ περίπου ἐκδρομεῖς τῶν σωματείων Ἀθῆνας, Πειραιᾶ, Θεσ/νίκης, Βόλου, Λαμίας, Πάτρας καὶ ἄλλων πόλεων, ἀντιπροσωπεύοντες τὰ σωματεῖα τῆς Κύπρου, ὁ ἱερουργὸς Ἐσπερικῶν κ. Σουφλιάς, ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ε.Ο.Τ. κ. Π. Λαμπριάς, ὁ Νομάρχης Λαοῖς κ. Γιαννινοῦλος, ἐκπρόσωπος τοῦ Στρατοῦ, ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Λιβαδίου κ.α. καὶ κατέθεσαν δάφνινα στέφανα. Κατόπιν στὸ αὐτοκτενὸς εἰδωλόμενον γήπεδο ἀκολούθησε τὸ β' μέρος τοῦ προγράμματος μὲ ὁμιλίες καὶ χοροὺς. Μετὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου τῆς Ο.Ε.Σ.Ε. κ. Ξεν. Μπαμποῦρα ἀπεθύναν χαιρετισμούς ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Ε.Ο.Τ. κ. Λαμπριάς, ὁ Νομάρχης Λαοῖς, ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Λιβαδίου, καὶ ὁ κ. Γ. Μακαρόνας διάβασε τὸν πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας τοῦ λογοτέχνη κ. Πάνου Παναγιωτοῦν ὁ ὁποῖος, λόγῳ καλῆς μετέωρας, δὲν μπόρεσε νὰ παρευρεθῇ. Ἀπήγγειλαν οἱ καλλιτέχνες τοῦ Θεάτρου Ἄννα Πολυτίμου καὶ Τοῦδ. Μαρῖνος καὶ ἡ ὁμάδα γιορτῆς τοῦ Βόλου λείωσε μὲ ἔθνη χοροὺς ἀπὸ χοροῖς καὶ ἀγῶνα χορευτικῶν συλλογισμάτων τοῦ Βόλου καὶ τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Ἑλασσόνας. Στὴ φωτογραφία μᾶς ὁ Πρόεδρος (1) καὶ ὁ Γ. Γραμματεὺς (2) τοῦ «Κρυστάλλη» μπόσά τοῦ ἀνδριάντα γιὰ τὴν κατὰ τὴν στέφανου.

✱ ΕΧΘΛΙΕΙ - ΘΝΩΜΕΣ ✱

ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΤΟ ΘΑΥΜΑΣΙΟ περιοδικό «Φύσις και Ζωή», που εκδίδεται από την Φιλοδοσική Ένωση Αθηνών, συμπλήρωσε φέτος οκτώ χρόνια παρουσίας και αγώνων για την προστασία της εθνικής μας κληρονομιάς, φυσικής και πολιτιστικής. Η «Φύσις και Ζωή», που ιδρύτης της ήταν η αξεχαστη Καίτη Αργυροπούλου και που την διεύθυνε της τώρα έχει ο γνωστός δημοσιογράφος και φυσιολάτρης κ. Παύλος Κυριαζής, με την μοναδική παρουσία της για τα εκδοτικά δεδομένα της πατρίδας μας, καλύπτει ένα μεγάλο κενό στο χώρο των φυσιολατρικών εκδόσεων. Στους διαλεχτούς πνευματικούς ανθρώπους και φυσιολάτρες κ.κ. Παύλο Κυριαζή και Γεώργιο Μακκαρόνα, που έχουν την ευθύνη της έκδοσης, εύχόμαστε να συμπληρώσουν πολλές δεκαετίες με νέους αγώνες για «να σώσουμε το φυσικό περιβάλλον από τον άνθρωπο, για τον άνθρωπο».

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΓΙΟΡΤΗ ΣΤΟΝ ΠΑΡΝΑΣΣΟ

ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ των εορταστικών εκδηλώσεων για τα 50 χρόνια του, ο «Οδοιπορικός Σύλλογος» πραγματοποίησε την Κυριακή 14 Μαΐου ωραία θρησκευτική γιορτή στον Πάρνασο.

Στην κορυφή Λιάκουρα ανέθηκαν από διάφορα σημεία πάρα πολλοί θρησκευτικοί αδελφών σωματείων της Αθήνας, του Πειραιά, της Λαμίας και της Πάτρας, όπου ο «Οδοιπορικός» έδωσε σ' όλους ένα ωραίο αναμνηστικό δώρο.

Κατόπιν, το μεσημέρι σε σημινή τελετή μπροστά στ' οκαταφύγιο του Ε.Ο.Σ. μίλησε εκπρόσωπος του «Οδοιπορικού» και απηύθυναν χαιρετισμούς ο Πρόεδρος της Ο.Ε.Σ.Ε. κ. Ε. Μπαμπούρας και εκπρόσωποι των αδελφών σωματείων.

Ο «Κρυστάλλης», διά του εκπροσώπου του Χαρ. Ψαρρού, προσέφερε αναμνηστική πλακέττα.

Στή συνέχεια ο «Οδοιπορικός» έτίμησε τα συμμετασχόντα σωματεία και τους θρησκευτικούς με δίπλωμα και αναμνηστική πλακέττα.

Επακολούθησε στις εγκαταστάσεις του Όμιλου Φίλων Σελ. Αθηνών γεύμα με οβελία και αναψυκτικά.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους φίλους μας «Οδοιπορικούς» για την θαυμάσια γιορτή και εύχόμαστε, πάλι, νέες μεγαλύτερες επιτυχίες.

Ο «Κρυστάλλης» συμμετείχε με πούλμαν 30 ατόμων, από τους οποίους 15 άνεβηκαν στην κορυφή Λιάκουρα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ 5 Ιούνη 1978 σε όλο τον κόσμο γιορτάστηκε η Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος. Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, είναι ανάγκη να προστατεύσουμε το φυσικό περιβάλλον της ανθρωπότητας από την ολοένα αυξανόμενη μόλυνση που ο τεχνικός πολιτισμός μας επιφέρει. Φέτος ο γιορτασμός της Ημέρας Προστασίας του Περιβάλλοντος θρίσκει τους κατοίκους των νομών Αχαΐας και Κορινθίας να αγωνίζονται για να μην εγκατασταθεί στην κοινότητα Ελαιώνας της Αιγιαλείας το εργοστάσιο αλουμινίου που προτίθεται να κατασκευάσει εκεί η πολυεθνική εταιρία «ΠΡΟΦΙΛΕ», μετά από σχετική άδεια του ΕΟΤ και του Υπουργείου Βιομηχανίας.

Στο πρώτο συνέδριο του «Συνδέσμου για την διάσωση του Κορινθιακού», που έγινε στο χωριό Ελαιώνα την Κυριακή 4.6.1978, και που έλαβε μέρος η Ο.Ε.Σ.Ε. με εκπροσώπους των σωματείων της, διακηρύχθηκε ότι: «Η Κυβέρνηση αναλογιζόμενη τις ευθύνες της, θα πρέπει να ματαιώσει την επιχειρούμενη καταστροφή της πε-

ριοχής και της κλειστής θάλασσας του Κορινθιακού, κοντά στην οποία χτίζεται η βιομηχανία. Να στη ζωή. Όχι στο θάνατο». Η διάσωση του περιβάλλοντος και των γεωργικών καλλιεργειών που απειλούνται από την εγκατάσταση του εργοστασίου είναι επιτακτική ανάγκη. Κάθε υπεύθυνος κοινωνικός φορέας και κάθε υπεύθυνος άνθρωπος πρέπει να απαιτήσει να ματαιωθεί η εγκατάσταση του εργοστασίου, να περιοριστεί η ρύπανση που γίνεται από πολλές πολυεθνικές, μονοπωλιακές βιομηχανίες, να σταματήσει η βαθμιαία και σταδιακή δηλητηρίαση του φυσικού μας περιβάλλοντος.

Εορταστικές εκδηλώσεις έγιναν και στον Πειραιά για την Ημέρα του Περιβάλλοντος τη Δευτέρα 5.6.78. Σε εκδήλωση στην Πλατεία Κανάρη ο δήμαρχος κ. Τάσος Βουλδής μιλώντας κήρυξε σταυροφορία για «να λείψει η κινήτη και ακίνητη χαβούζα του Πασαλιμανιού», για να περιοριστεί η μόλυνση στην πόλη μας που απειλεί «όχι μονάχα την ομορφιά της ιστορικής πολιτείας μας αλλά και αυτήν την υγεία των παιδιών μας και την δική μας» όπως χαρακτηριστικά είπε.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΜΑΣ

ΕΠΑΝΕΙΔΗΜΜΕΝΑ έχουμε γράψει για τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν τα δάση μας τους θερινούς μήνες από τη φωτιά και για τις ζημιές που προκαλούνται.

Μετά τις περσινές καταστροφές, η κυβέρνηση δεν πήρε ουσιαστικά μέτρα προστασίας των δασών. Και πρόσφατα με απόφαση του Υφυπουργού Γεωργίας καταργήθηκε η επιφυλακή των δασικών υπηρεσιών σε 24ωρη βάση. Η ενέργεια αυτή θάξει σε παραπέρα κίνδυνο τα δάση μας. Ταυτόχρονα αυξάνει η ευθύνη όλων μας για την προστασία των δασών μας, για να μην θρηνησουμε καινούργια καυλασμένα ξύλα εκεί που κάποτε έσφυζε η ζωή και κυριαρχούσε η γαλήνη της Φύσης.

ΜΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

ΣΤΑ ΤΕΛΗ του περασμένου Μάη ο Έλεος Θερμός ζήλος Μαθητών Δραπετσώνας πα-

ρουσίασε στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά το έργο του Νότη Περγιάλη «Η Γειτονιά του Τσέχωφ» σε σκηνοθεσία Πάνου Καπετανίδη και με τη φροντίδα του Δημάρχου Δραπετσώνας κ. Νίκου Χατζόπουλου. Η παρουσίαση του δύσκολου αυτού έργου, που απαιτούσε πολυπρόσωπο και ιδιαίτερων αξιώσεων θέατρο, άφισε άριστες εντυπώσεις στο πυκνό ακροατήριο που στο τέλος χειροκρότησε θερμά όσους δούλεψαν για την παράσταση. Εύχόμαστε τέτοιες πετυχημένες εκφράσεις πολιτιστικής προσπάθειας να θρουν στο μέλλον περισσότερη συμπαράσταση από τους αρμόδιους φορείς.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΤΟ ΕΠΙΛΕΚΤΟ μέλος του «Κρυστάλλη», Γιάννης Φυρδός προσέφερε στο Σύνδεσμο δύο μαρμάρινα τραπέζια για τη θεράντα της Λέσχης μας. Το Δ.Σ. τον εύχαριστεί θερμά.

ΓΑΜΟΙ

Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ μας Δώρα Άριστ. Μπαλάσκα, εκλεκτό μέλος του «Κρυστάλλη», παντρεύτηκε στις 4 Μαΐου στην εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα, τον κ. Κ. Πριγκιπάκη.

Και ο αγαπητός μας Γιάννης Γεωργ. Νουφρός, παντρεύτηκε στις 3 Μαΐου στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής την δεσποινίδα Μαρία Χατζημιχάλη.

Στα νεαρά ζευγάρια εύχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένα και χαρούμενα.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΤΑ ΕΚΛΕΚΤΑ μέλη του «Κρυστάλλη» Ανδρέας και Αλεξάνδρα Κυριαζή, αποκτήσανε διδυμίες κόρες.

Η καλή μας η Ντουντά Πεπόννη - Παπακυριαζή, γεννήσε αγοράκι.

Τα εκλεκτά μέλη του Συνδέσμου Σταύρος και Αργυρώ Πετροπουλάκου αποκτήσανε εύτραφέστατο μωρό.

Το Διοικ. Συμβούλιο του «Κρυστάλλη» εύχεται στα ευτυχισμένα ζευγάρια, και εκλεκτά μέλη του Συνδέσμου, να τους ζήσουν τα νεοφώτιστα.

ΠΑΡΝΗΘΑ — ΜΟΝΗ ΚΛΕΙΣΤΩΝ

(ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ)

“Αχ, καλοί μου αναγνώστες, φίλοι τόσοι του «Κρυστάλλη»!
Μη σās παίρνει ή θιασύνη καί κουνάτε τὸ κεφάλι...
Οὔτε νὰ παρουρθεῖτε μὲ προθέσεις... ἀγαθές,
πεζοπόροι νὰ γινεῖτε σέ... τυχὸν βουνοκορφές!
Τὰ παθήματά μου... τόσα... — Νάαα!, μοῦ ἔγινε ή γλώσσα! —
Εἶναι τὸ ἄθλημα μεγάλο! Τὸ περπάτημα τρανό!
Οἱ «Κρυστάλληδες» θυμίζουν γοργοπόδαρο λαγὸ!
Μὰ χελώνα ἐγὼ ή δόλια, τὰ ὑψόμετρα ἐτοῦτα
— βοσκοτόπια γιὰ τσακάλια — τὰ ἐπέρασα γιά... φροῦτα!
“Ορειβάτιδα νὰ γίνω, τῶβαλα λοιπὸν γινάτι
κι ἄς μὲ κουβαλοῦν σὴν πλάτη. Σκέψεις ἔκανα μονάχα...
Σὰν χελώνα περπατοῦσα. Τῆς περίσσις ὁμορφιῆς θαύμαζα κι ἀποροῦσα.
Μὰ δὲν ἄντεξα ή καυμένη, σούρνωνταν λαχανιασμένη ἔσκυπα νὰ πῶ νερό,
κι ἔψαχνα — τοῦ κάκου — νάβρω τὸ χαμένο μου νεφρό!
— Δὲ βαριέσαι — εἶπα μόνη — ξαναβρίσκοντας κουράγιο. “Οπου νᾶναι
θάβρω σὲ κάνα μουράγιο!...
Καὶ περπάτησα ἄλλο τόσο. Κι ἔμεινα μὲ δίχως σάλιο!
“Εσερνα τὸ ἔνα μου πόδι στῆς «Θοδώρας τὸ Φαράγγι».
Τοῦ «Κρυστάλλη» οἱ πεζοπόροι ἦτανε μπροστὰ φαλάγγι!
Κάπου ὁ Γιώργος Κυριακίδης κι ὁ Βασίλης ὁ Κελένης
μοῦ θυμίζανε λαγὸ... Μὲ ρωτήσανε πῶς πάω — Καλὲ γὼ εἶμαι... θεριό!
Σὲ λιγάκι, μέσ’ σὲ σύννεφο ἀπὸ σκόνη, τοὺς ἀκούω νὰ φωνάζουν.
— Παιδιά, νᾶταν ή Μονή. Μὰ ἤμουνα ἤδη... πεσμένη...
Καὶ μὲ παίρναν... σηκωτή!
Φίλοι μου, λέω νὰ κάνω μιὰ προσπάθεια ἀκόμη, θᾶθελα μάρτυρες
νᾶστε στὴν καινούργια ἐκδρομὴ. Καὶ πιστέψτε με σι’ ἀλήθεια,
εἶναι ὁμορφα σὰς λέω. Μὰ πὸς ὁμορφα ἀκόμη νὰ σὲ παίρνουν... σηκωτή!!

ΒΑΣ. ΛΑΧΟΥΒΑΡΗ

ΠΕΝΘΗ

Πέθανε, ὕστερα ἀπὸ σύντομη ἀσθένεια,
στὶς 7 Ἀπριλίου, ὁ εὐγενικὸς φίλος μας
Νίκος Πολυχρονίου, σύζυγος τοῦ ἐκλε-
κτοῦ μέλους τοῦ Συνδέσμου μας, Καλλιό-
πης Πολυχρονίου, καὶ πατέρας τῶν ἐκλε-
κτῶν μελῶν μας Μαρίας Τσόλα, Γιάννη
Πολυχρονίου καὶ πεθερὸς τοῦ Γιάννη Τσό-
λα. Τὴν σορὸ ἀκολούθησαν ἀπὸ τὴν ἐκ-
κλησίαν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνα μέχρι τὸ
νεκροταφεῖον τῆς Ἀναστάσεως πολλὰ μέ-
λη καὶ τὸ Διοικ. Συμβούλιο τοῦ «Κρυ-
στάλλη», ὅπου κατέθεσαν στέφανα στὸ
μνήμα του. Καὶ ἀπὸ τῆς στήλης αὐτῆς ἐκ-

φράζουμε στὰ ἐκλεκτά μέλη μας, τὰ θερ-
μά μας συλλυπητήρια.
ΘΕΡΜΑ συλλυπητήρια ἐκφράζουμε στὰ
ἐκλεκτά μέλη τοῦ Συνδέσμου μας: Κώστα
Μπακατσούλα γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀδελ-
φοῦ του Σπύρου, στοὺς ἀδελφοὺς Νίκο καὶ
Βαγγέλη Ἑμμανουήλ γιὰ τὸν ξαφνικὸ θά-
νατο ἀπὸ αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα τοῦ
ἀδελφοῦ τους Μανώλη, στὴν δεσποινίδα
Αἰκατερίνη Ἀλαφούζου γιὰ τὸν θάνατο
τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ στοῦ ξεῦγος Φάνη καὶ
Σταυρούλα Δαμαλᾶ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ
Γρηγόρη Τουμπῆ, πατέρα τῆς κ. Σταυρού-
λας Τουμπῆ - Δαμαλᾶ.

Παιδιά μέχρι 10 ἐτῶν δὲν πληρώνουν εἰσιτήριο ἐφ’ ὅσον δὲν καταλαμβά-
νουν θέση.
Ἀπὸ 10 ἐτῶν καὶ ἄνω καταλαμβάνουν ὑποχρεωτικῶς θέση καὶ πληρώνουν
μειωμένο εἰσιτήριο κατὰ 20%.
Ἡ δῆλωση θέσεως στὴν ἐκδρομὴ γίνεται μὲ ἀπαραίτητη προκαταβολή.
Ἡ προκαταβολὴ δὲ ν ἐπιστρέφεται σὲ περίπτωση ἀκυρώσεως τῆς θέσεως,
ἐκτὸς ἂν ὁρεθεῖ ἀντικαταστάτης.

ΙΟΥΛΙΟΥ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1978

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 1—2) 7) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2260

ΑΘ. ΔΙΑΚΟΣ (Μουσούνισα) — ΒΑΡΔΟΥΣΙΑ

Ἀναχώρηση στὶς 3 μ.μ. (ἀπὸ τὴν Ἀθήνα 3.30') τοῦ Σαββάτου. Διανυκτέρευση
στὴν Ἄνω Μουσούνισα (Ἀθ. Διάκος) χλμ. 250. Ἀναχώρηση στὶς 6 μ.μ. τῆς Κυρια-
κῆς γιὰ τὴν ἐπιστροφή.
Συμμετοχὴ ἄτομα 20.

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 8—9) 7) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2261

ΣΙΚΥΩΝ ΜΠΗΤΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ. Ἀναχώρηση στὶς 4.30' μ.μ. γιὰ Κόρινθο — Σικυῶν Μπέτς.
Τακτοποίηση στὰ Μπαγκαλόους τοῦ ΣΙΚΥΩΝ ΜΠΗΤΣ. Μπάνιο στὴν ὥρα τῆς πλῆξης,
φαγητό, διανυκτέρευση.

ΚΥΡΙΑΚΗ. Παραμονὴ ὅλη τὴν ἡμέρα στὴν πευκόφυτη παραλία γιὰ μπά-
νιο καὶ ἀνάπαυση. Μεσημέρινὸ φαγητό, ἀνάπαυση καὶ τὸ ἀπόγευμα ἀναχώρηση γιὰ
τὴν ἐπιστροφή.

Ἔξοδα ὀρχ. 675, μὴ μέλη 725. Ἀρχηγὸς δ. κ. Χ. Προδρομίδης. Στὰ ἔξοδα συμ-
περιλαμβάνονται: Πούλμαν, διανυκτέρευση σὲ δίκλινα μπαγκαλόους, 2 πλήρη γεύ-
ματα καὶ πρωῒνο.

ΣΑΒΒΑΤΟ 15) 7) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2262

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Ἀναχώρηση στὶς 3.30' μ.μ. μὲ πούλμαν γιὰ δώματα Κορίνθου — Ἀλμυρή.
Παραμονὴ 1.30' ὥρα γιὰ μπάνιο καὶ συνέχεια μὲ τὸ πούλμαν γιὰ Λιγούριδ — Θέα-

τρο Έπιδαύρου. Παρακολούθηση της παραστάσεως «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ» του Σοφοκλή.

Μετά την παράσταση αναχώρηση για την επιστροφή.

Πιθανά έξοδα δρχ. 185.

Άρχηγός ό κ. Άντ. Άντύπας

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 22—23) 7) 78

Έκδρομή 2263

ΑΚΡΑΤΑ — ΖΑΡΟΥΧΛΑ

ΣΑΒΒΑΤΟ 22. Αναχώρηση στις 3 μ.μ. για διώρυγα Κορίνθου — Παραλία Ακράτας. Παραμονή 1 ώρα για μπάνιο και συνέχεια με το πούλμαν θά πάμε στο δροσόλουστο χωριό Ζαρούχλα. Διανυκτέρευση.

ΚΥΡΙΑΚΗ 23. Παραμονή στην κατάφυτη Ζαρούχλα με επίσκεψη στο ύψι-
πεδο Άγ. Νικόλαος και το απόγευμα αναχώρηση για την επιστροφή.

Πιθανά έξοδα δρχ. 215 (άνευ διανυκτερεύσεως) Άρχηγός ό κ. Γιάννης Φυρδός

ΚΥΡΙΑΚΗ 30) 7) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2264 (άπογευματινή)

ΣΟΥΝΙΟΝ

Αναχώρηση στις 4 μ.μ. με πούλμαν για Παιανία — Μαρκόπουλο — Κερατέα — Λαύριο — Σούνιον. Επίσκεψη ναού Ποσειδώνος. Παραμονή μέχρι τις 7 και αναχώρηση από τον παραλιακό δρόμο για Βάρκιζα. Παραμονή μέχρι τις 9 μ.μ. και επιστροφή στον Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 85.

Άρχηγός ό κ. Τάσης Κουκούλης

ΚΥΡΙΑΚΗ 6) 8) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2265

ΚΥΜΗ

Αναχώρηση 7 π.μ. με πούλμαν για Ώρωπό—Έρέτρια (στάση 20'), συνέχεια για Αλιβέρι — Κύμη. Στην παραλία θά μείνουμε για μπάνιο και φαγητό. Το απόγευμα θά πάμε στην τοποθεσία «Χωνευτικό». Αναχώρηση στις 4.30' για Χαλκίδα, στάση 1 ώρα και συνέχεια για Αθήνα — Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 195

Άρχηγός ό κ. Άντ. Μανίκας

ΣΑΒΒΑΤΟ 12 — ΤΡΙΤΗ 15) 8) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2266

ΟΛΥΜΠΟΣ

Λεπτομέρειες εκδρομής — πληροφορίες στα Γραφεία του Συνδέσμου

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 12—13) 8) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2267

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ — ΝΑΥΠΛΙΟΝ

Αναχώρηση στις 4 μ.μ. του Σαββάτου με πούλμαν για διώρυγα Κορίνθου — Λιγouriό — Θέατρο Έπιδαύρου. Παρακολούθηση της παραστάσεως «ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΟΣ» του Σοφοκλή. Μετά την παράσταση μετάβαση με το πούλμαν στο Ναύπλιο. Διανυκτέρευση στο Ξενοδοχείο «ΠΑΡΚ» σε δίκλινα και τρίκλινα δωμάτια με ιδιαίτερους χώρους ύγιεινής.

ΚΥΡΙΑΚΗ 13) 8. Το πρωί θά πάμε στο Τολό για μπάνιο και φαγητό. Το απόγευμα για την επιστροφή.

Πιθανά έξοδα δρχ. 435, μη μέλη 485.

Άρχηγός ό κ. Νικ. Άνδρουτσος

ΚΥΡΙΑΚΗ 20) 8) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2268

ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΣΤΡΟΣ

Αναχώρηση το πρωί στις 7 για διώρυγα Κορίνθου — Άργος — Μόλους — Παράλιο Άστρος. Παραμονή όλη την ημέρα για μπάνιο και ανάπαυση. Αναχώρηση το απόγευμα για την επιστροφή με ενδιάμεση στάση.

Πιθανά έξοδα δρχ. 150.

Άρχηγός ό κ. Άδαμ. Ψυλλίδης

ΚΥΡΙΑΚΗ 27) 8) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2269

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ — ΥΜΗΤΤΟΣ

(Απογευματινή)

Αναχώρηση στις 4 μ.μ. με πούλμαν για την Μονή Καισαριανής. Παραμονή — ξενάγηση. Μετά θά συνεχίσουμε με το πούλμαν ν' ανεβούμε στην κορυφή του Ύμη-
του άπ' όπου θ' απολαύσουμε τη θέα της Αθήνας, του Πειραιά και των Μεσογείων. Επιστροφή στην Καισαριανή ή στον Καρέα για φαγητό στα εκεί κέντρα. Αναχώρηση στις 9.30' για Αθήνα — Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 85

Άρχηγός ό κ. Δημ. Βλασσόπουλος

ΚΥΡΙΑΚΗ 3) 9) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2270

ΛΟΥΤΡΑΚΙ

(Απογευματινή)

Αναχώρηση στις 3.30 μ.μ. για το Λουτράκι. Παραμονή για μπάνιο και περί-
πατο. Αναχώρηση στις 6.30 για την επιστροφή.

Πιθανά έξοδα δρχ. 85.

Άρχηγός ό κ. Χρ. Άργαλιός

ΚΥΡΙΑΚΗ 10) 9) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2271

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ (ΧΩΣΤΙΑ) — ΟΣ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Αναχώρηση το πρωί στις 7.30' για Δομόβρινα — Χώστια — Μονή Όσίου Σε-
ραφείμ. Παραμονή όλη την ημέρα. Αναχώρηση στις 6 μ.μ. για Θήβα — Κάβα — Πειραιά.

Πιθανά έξοδα δρχ. 150.

Άρχηγός ή κ. Μ. Τσόλα

ΚΥΡΙΑΚΗ 17) 9) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2272

ΑΓ. ΜΕΡΚΟΥΡΙΟΣ — ΜΠΕΛΕΤΣΙ — ΚΙΟΥΡΚΑ

Αναχώρηση το πρωί στις 7.30' για Άγιο Μερκούριο. Άπ' εκεί ν' πεζοπορήσει
ομάδα θ' ανεβεί στο Μπελέτσι και θά κατεβεί στα Κιούρκα. Η τουριστική ομάδα θά
παραμείνει στον Άγ. Μερκούριο και το απόγευμα με το πούλμαν θά μεταβεί στα
Κιούρκα. Επιστροφή και των δύο ομάδων στις 6 μ.μ.

Πιθανά έξοδα δρχ. 135.

Άρχηγός ό κ. Σωτήρης Θεοφάνης

Τρόφιμα μαζί μας.

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ 23—24) 9) 78

ΕΚΔΡΟΜΗ 2273

ΛΑΜΙΑ — ΜΟΝΗ ΑΓΑΘΩΝΟΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ 23. Αναχώρηση στις 3 μ.μ. με πούλμαν για Καμένα Βούρλα
(στάση 30') — Λαμία — Μονή Άγάθωνος (χλμ. 250). Διανυκτέρευση στο Μονα-

στήρι. Τὴν Κυριακὴν παραμονὴ ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ μοναστήρι μὲ περιπάτους στὸ ὠραῖο
 ὄρος καὶ ἐπίσκεψι τοῦ ἐκτροφείου θηραμάτων (ἐλάφια, ζαρκαδία, φασιανούς κλπ.).
 Τὸ ἀπόγευμα ἀναχώρησι γιὰ Λαμία (στάση) — Ἀθήνα — Πειραιᾶ.
 Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 225. Ἀρχηγὸς ὁ κ. Χ. Προδρομίδης
 Τρόφιμα μαζί μας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 1) 10) 78

ΠΑΡΝΗΘΑ

ΕΚΔΡΟΜΗ 2274

Ἀναχώρησι τὸ πρωὶ στίς 8 μὲ πούλμαν γιὰ Πάρνηθα, Ἀγ. Τριάδα. Ἀπ' ἐκεῖ
 θὰ γίνουν διάφορες διαδρομὲς. Ἀναχώρησι στίς 5 μ.μ. γιὰ τὴν ἐπιστροφή.
 Πιθανὰ ἔξοδα δρχ. 100—110 Ἀρχηγὸς ὁ κ. Παν. Μακρῆς
 Τρόφιμα μαζί μας.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟ ΑΥΤΟ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ
 ΘΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ
 ΕΚΔΡΟΜΕΣ. ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΟΡΑ ΕΚΔΡΟΜΩΝ κ. ΤΣΟΛΑ.

ΤΑ ΠΟΤΑ ΣΑΣ
 ΣΤΗΝ ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ
 ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΙΟΥΡΤΖΗ

Προφυλάττετε
Αυτό
ΒΗΧΑ
ΓΡΙΠΠΗ
ΣΥΝΑΧΙ

Με τίς γνήβιες
ΓΑΛΛΙΚΕΣ
ΠΑΣΤΙΛΛΙΕΣ

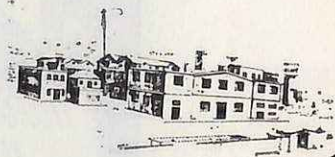
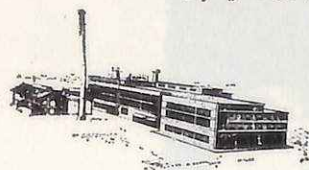
VALDA

Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ Φαρμακεία
 μόνον εἰς ἡμετέρα νητῖα.

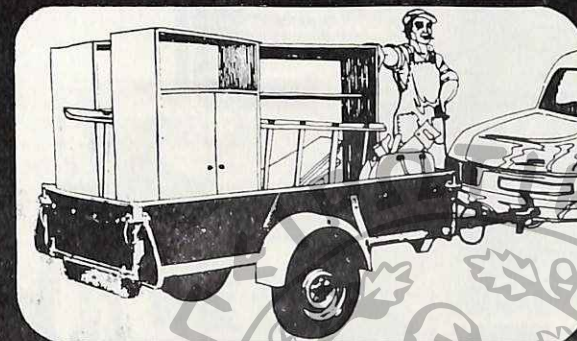
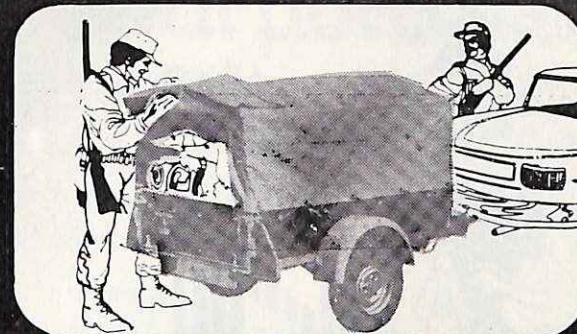

ΒΙΑΜΥΛΑ

Η πηγή των παιδικών τροφών από τό 1926

ΤΡΕΪΛΕΡ Βεστφάλια

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑ

Τὰ συνδέετε με τ'αυτοκίνητό σας.
Έτσι, μεταφέρετε τὰ "σύνεργα" ψυχαγωγίας (κυ-
νήγι, ψάρεμα, έκδρομή) ή τὰ εργαλεία τής δου-
λειάς (μηχανήματα, υλικά, προϊόντα)... με τήν
λιμουζίνα σας!

WESTFALIA

ΒΙΟΤΑ Α.Ε.
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ
ΛΕΩΦ. ΣΥΓΓΡΟΥ 204 - ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ. 95.14.646 ΚΑΙ 95.11.211 - 5

ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΜΟΝΤΕΛΩΝ

ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ

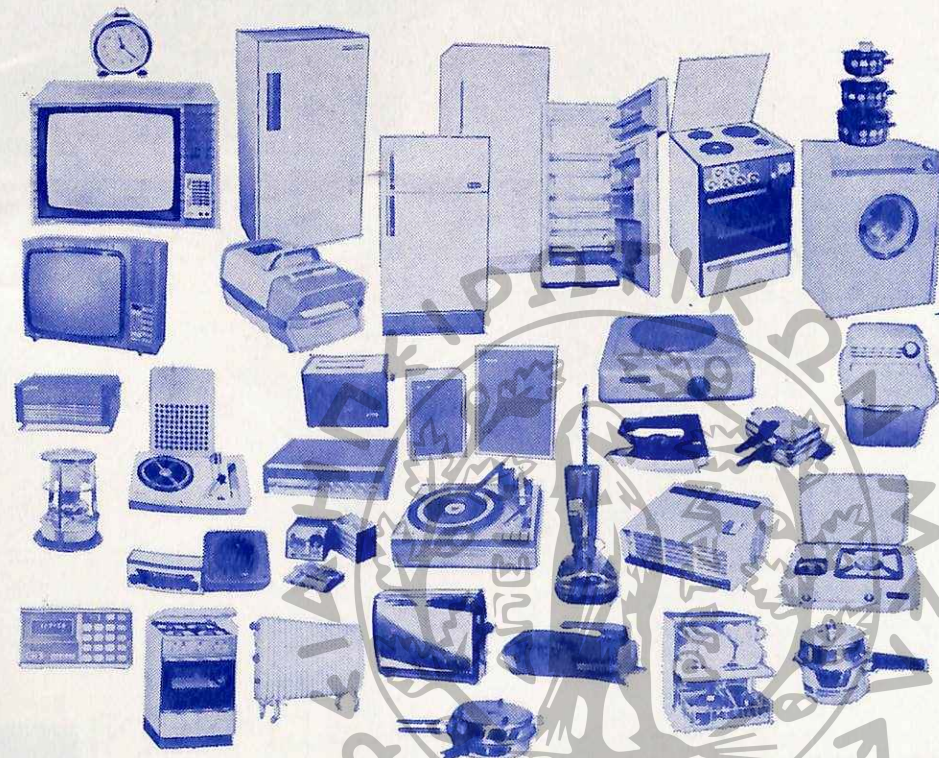
SUPER MARKET ELECTRIC A.E.B.E.

είναι μόνο μια

Όσο κι αν ψάξετε, θα διαπιστώσετε κι εσείς ότι η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC είναι μόνο μία και άσυναγώνιστη. Γιατί η ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ - SUPER MARKET ELECTRIC διαθέτει μοναδική ποικιλία ειδών υψηλής ποιότητας, σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές.

● ΑΘΗΝΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ 39 ● ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 61 ● Π. ΡΑΛΛΗ 40

● ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ Β.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ● ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΓΝΑΤΙΑ 6

μπορεί και πουλά φθηνότερα

μιά σοκολάτα ποιότητας γεμάτη αμύγδαλα

ή σοκολάτα
που άρέσει
σ' όλο τόν κόσμο

Με την υπέρροχη
σοκολατένια γεύση
και την αμυγδαλένια νοστιμιά
Έκλεκτή, γευστική,
άπολαυστική σοκολάτα ION

ΣΟΚΟΛΑΤΑ ΑΜΥΓΔΑΛΟΥ **ION**